БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 126 (7126)
МАЙН 29
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1955 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

РЕСПУБЛИКЫН ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ШЭНЭ, ХҮСЭТЭ ДЭБЖЭЛТЫН ТҮЛӨӨ!

Хүндэ индустрине али болохоорнь хүсэтэйгөөр хүгжөөлгэ хадаа манай арадай гол шухала зорилго байгаа, мүнөөдоошье байха гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэринүүд соо онсо хүсэтэйгөөр тэмдэглэгдэнэ. Советскэ арад бүхыдөө, промышленностиин бүхы хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад партиин энэ заабарине хүтэлбэри болгон хүндэ индустриин гол гол һалбаринуудай—энергетикын, хара ба үнгэтэ металлургиин, нүүрһэнэй, нефтяной, химическэ, ой модоной промышленностиин, барилгын материалнуудай промышленностиин хүсэтэ дэбжэлтэ хангаха ёһотой болоно. Манай индустриин эгээн шухала гол, амин голынь болоһон машина бүтээлгые түргэн темпээр хүгжөөхэ хэрэгтэй. Арадай ажахын бүхы һалбаринуудые хүсэтэ ехээр хүгжөөхын тула электроэнерги үйлэдбэрине хододоо дээшэлүүлжэ байха шухала.

Советскэ арад Эхэ оронойнгоо ашаһын тулада, тэрэнэй хүсэ шадалые бэхижүүлхын ба коммунизм байгуулхын тулада Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр шэн зоригтойгоор ажаллажа байна. Социалистическэ промышленность жэлһээ жэлдэ урган бэхижэнэ. Промышленна продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ талаар табадахи табанжэлэй даалгабаринууд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна.

Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын үдэр бүриин анхарал оролдолгын ашаар манай Бурят-Монгол индустриально-колхозно республика болонхой. Республика мүнөөнэй хүндэ индустри гэбэл, машина бүтээлгын, горнорудна, ой модоной нилээд хүгжэнги промышленность, мүн үргэн хэрэглэлэй эд бараа, эдеэ хоол гаргадаг олон тоото томо, жэжэ предприятинууд бии. Эдэ предприятинуудай техническэ зэбсэгжэлгэ жэл бүри һайжарна, продукци үйлэдбэрилгэ улам дээшэлнэ. Ажалдаа мэргэжэһэн олон тоото хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд урган баранхай. Манай республикын промышленна предприятинууд табанжэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө үсэд шанга тэмсэл хүүлнэ. Үсэгэлдэр Улан-Удын модоной заводой коллектив валовой продукци гаргалгаар табанжэлэйнгөө түсэбые дүүргэбэ. Тээсхэн, майн ...-да Кировэй нэрэмжэтэ олзоборилгын артель табанжэлэйнгээ түсэбые дүүргэһэн байгаа. Гадна, хэдэ хэдэн предприятинууд продукци гаргалгаар табанжэлэйнгээ түсэбые оройн һарануудта дүүргэхын тула тэмсэжэ байна. Олон предприятинууд дээрэ үйлэдбэриин түрүү арга методуud үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой инструментальна цехтэ, мүн бусад зарим предприятинуудта олон станок дээрэ хүдэлмэрилхэ, металлые түргөөр отолхо гэхэ мэтын түрүү арга метод нэбтэрүүлэгдэһэн байна.

Манай промышленностиин туйлалтанууд советскэ хүнүүдые баясуулна. Эхэ оронойнгоо түлөө патриотическа омогорхолые тэдэнэртэ түрүүлнэ, ажалай шэнэ баатаршалгануудта тэдэнэрые зоригжуулна. Гэбэшье, эдэ туйлалтанууд һанаагаа амарха ба һайрхуу бардам болохо эшэ үндэһэ бидэндэ олгоногүй.

Шэнэ техникын база дээрэ саг үргэлжэ хүгжэн дэбжэжэ байха гээшэ социалистическэ промышленностиин хүгжэлтын хуули ёһон мүн. Манай республикын промышленна предприятинууд жэл ерэхэ бүри ажалаа һайжаруулна, продукци ехээр үгэнэ. Тэрэнь арсалтагүй. Гэхэтэй хамта, технологическа процессүүдэй шухала шухала асуудалнууд промышленна зарим предприятинуудта тон удаанаар шиидхэгдэнэ. Хүшэр ба ажал ихэтэй хүдэлмэринүүдые механизациилга гээгдэнэ, комплексно механизаци тоогдоногүй. Энэ талаар иланһаяа ой модоной промышленностиин предприятинууд, аймагуудай промышленна ба эдеэ хоолой комбинадууд, олзоборилгын артельнүүд ехэ дутагдалтай. Иимэ байдалай шалтагаанинь юуб гэхэдэ, промышленностиин зарим хүдэлмэрилэгшэд һанаа амар, һайрхуу бардам боложо, даажа абаһан хэрэгэйнгээ түлөө харюусаха мэдэрэлынь мохоо болоһон байна. Тиимэһээ шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ асуудалнуудые һулаар шиидхэдэг, техникэ гээшын хэзээ бүхэндэ урагшаа дабшажа ябаха ёһотойень мартадаг, Эхэ оронойнгоо наука ба техникын үнэтэ туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэнгүй дараад байдаг, ухаалан зохёолго ба уралан нарижуулгын хүдэлмэрине тоодоггүй хойрог, гээгдэнги һанаатай хүнүүдые шангаар шүүмжэлжэ, тэдээнине заһаха хэрэгтэй.

Ажахын зарим хүдэлмэрилэгшэд үйлэдбэриин хэмжээе дээшэлүүлхын тулада эрхэ бэшэ шэнэ цехүүдые бариха хэрэгтэй гэжэ һанадаг. Тиигээд үйлэдбэриин бии байгаа хүсэнүүдые һайнаар ашаглаха тушаа, хуушарһан түхеэрэлгые бүтээсэ ехэтэй шэнэ түхеэрэлгээр һэлгэхэ тушаа багаар оролдоно. Жэшээлхэдэ, «Механлит» заводой, судна заһабарилгын заводой хүтэлбэрилэгшэд үйлэдбэриин бии байгаа талмайе ба хүсэнүүдые һайнаар ашаглаха тухай оролдолго гаргадаггүй байна. Зорилго юуб гэхэдэ, үйлэдбэриин бии байгаа талмайнуудһаа, түхеэрэлгэ, станок бүхэнһөө продукци ехээр абаха зорилго табигдана.

Түсэбгүйгөөр хүдэлмэрилдэг, гэнтэ гэнтэ ехээр яарадаг, продукци нэгэ ехээр, нэгэ багаар гаргадаг ябадалай хэдэ хэдэн предприятинуудта үшөө усадхагдаагүй байһые тэсэхын аргагүй. Энэ талаар иланһаяа «Забайкаллес» комбинадай предприятинуудай хүдэлмэри жэшээ боложо үгэнэ. Тус комбинадай леспромхозуудай хүтэлбэрилэгшэд кварталай эхилхын багаар һанаа амар һуудаг, тиигээд кварталай хахадалха үедэ гээгдэлдэ ороһоноо мэдэхэдээ алдаһан сагаа хүсэхын тулада тон яаралтай «штурм» эмхидхэдэг. Гэбэшье, энэ мэтын яарал ой модоной промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдые гээгдэлһээ абардаггүй байна. Юуб гэбэл, анханайл һанаа амар һуужа үнэтэ сагаа гээһэн туладаа тэдэнэр ямаршье яаралтай хэмжээ абаа һаа, түсэбөө дүүргэжэ шададаггүй. Иимэ байдал республикын ой модоной промышленностьда, тусгаарлабал, энэ оной нэгэдэхи кварталда тохёолдоһон байгаа. Иимэ жэгдэ бэшэ хүдэлмэриин эсэстэ түхеэрэлгэ дүүрэн хүсөөрөө ашаглагдадаггүй, хүдэлмэришэд нормоёо дүүргэдэггүй, сагһаа гадуур хүдэлмэрилгэ үргэнөөр хэрэглэгдэдэг, ажалдаа голодһо гаргалга ехэ болодог байна. Гэнтэ гэнтэ ехээр яаралга, жэгдэ һайн бэшээр ажаллалга хадаа үйлэдбэриин бүхы процессые эбдэжэ һаатуулдаг байна.

Үйлэдбэридэхи резервнүүдые һайнаар ашаглаха, ажахые хүтэлбэрилхэ хэмжээгээ дээшэлүүлжэ, промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд хадаа гүрэнэй түсэбые промышленна бүхы предприятинуудай жэшээтэ һайнаар дүүргэхын түлөө тэмсэхэ ёһотой.

Партийна, ажахын, профсоюзна ба комсомольско организацинууд промышленностьда социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, шэнэ түрүү юумые үйлэдбэридэ эрид шууд нэбтэрүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулха байна. Партийна организацинууд промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй дунда политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа, тэдэнине ажалдаа социалистическэ ёһоор хандаха, туйлаһан амжалтануудаараа һанаагаа амархагүй, гүрэнэй түсэбүүдые, парти, правительствын даалгабаринуудые саг соонь эрхим һайнаар бэелүүлхэ үзэлөөр хүмүүжүүлхэ ёһотой.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

Нүхэр Х. П. Чернокозовые Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнаха тухай

Нүхэр Х. П. Чернокозовой түрэһөөр дала наһа гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, тэрэнэй революционно хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадаһыень тэмдэглэн, нүхэр **Чернокозов Хрисанф Павловичые Ажалай Улаан Тугай** орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
Н. ПЕГОВ.

Москва, Кремль.
1955 оной майн 26.

Белград городой аэродром дээрэ майн 26-да нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн мэдүүлгэ

Хүндэтэ нүхэр Тито!

Хүндэтэ нүхэд Югославиин правительствын гэшүүд ба коммунистнуудай Союзай хүтэлбэрилэгшэд!

Хүндэтэ нүхэд ба гражданинууд!

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ Союзай Правительствын ба Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй үмэнэһөө, советскэ арадай зүгһөө таанарые, мүн тэрэшэлэн Югославиин алдарта столица—Белградай ажалшадые, Югославиин бүхы ахадүү арадуудые үнэн зүрхэнһөө амаршалнаб!

Манай арадуудай хоорондохи хани барисаа ба харилсан ажаллалгые саашадань хүгжөөхэ ба бэхижүүлхэ арга замуудые олохын тула, манай оронуудые һалбаран хүгжөөхын түлөө, уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулхын ба бүгэдэнитын эб найрамдалые болон арадуудай аюулгүй байдалые бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ бидэнэй урда байгаа ниитын зорилгонуудые Югославска Правительственна делегацитай хамта зүбшэн хэлсэхын тула Советскэ делегаци танай орондо ерэһэн байна.

Манай оронуудай арадууд хэтэ заяанһаа хойшо ахадүүгэй хани барисаатай байһан ба хамтынгаа дайсадта эсэргүүгээр сугтаа тэмсэдэг байгаа. Энэ хани барисаан ба дайшалхы харилсан ажаллалга дэлхэйн хоёрдохи дайнай жэлнүүдтэ фашистска булимтарагшадта эсэргүү хэгдэһэн хүшэр хүндэ тэмсэл соогуур илангаяа ехээр бэхижэһэн юм. Тэрэ хэсүү жэлнүүдтэ коммунистнуудаар хүтэлбэрилүүлһэн югославска ахадүүнэрэйнгээ баатарлиг тэмсэлые бүхы советскэ арад айхабтар ехээр талархан дэмжэдэг ба маршал Титын ударидалга доро Югославиин Арадай-сүлөөлэлгын армиин харуулһан дайшалхы шэн зоригто баатаршалгануудые үнэн зүрхэнһөө амаршалдаг һэн. Эгээл эндэ, Белград шадар, югославска ба советскэ сэрэгшэд дайсадта эсэргүү нэгдүүлһэн сохилто хамтаараа хэжэ, эртэ урдын энэ славянска городые гитлеровска булимтарагшадһаа сүлөөлһэн юм, тэрээн тухай дурасхаалые манай арадууд хэтэ мүнхэдөө хадагалан ябахал. Советскэ Союзай арадууд Югославиин Арадай Федеративна Республикын бии болгогдоһые халуунаар һайшаан угтаһан байха юм.

Тэдэ жэлнүүдтэ Советскэ Союзай ба Югославиин арадууд, манай гүрэнүүд ба манай партинууд хоорондоо тон һайн харилсаатай байһан юм гэжэ бултанда мэдээжэ. Зүгөөр, саашадаа эдэ һайн харилсаанууд таһалдуулагдаһан байгаа.

Тиимэ ушарай болоһондонь бидэнэр үнэн зүрхэнһөө гэмшэнэбди, мүн тиихэ үеын бүхы үлүү булуу юумые эрид шууд хажуу тээшэнь хаман хаянабди.

Югослави СССР хоёрой хоорондохи харилсаануудые муудуулһан тэдэ үлүү булуу юумэндэ мүнөө үедэ арадай дайсад гэжэ элирүүлэгдээд байһан Берия, Абакумов ба бусад харата муухай үүргэ дүүргэһэн байгаа гэжэ бидэнэр мэдэнэбди. Тэрэ үедэ Югославиин хүтэлбэрилэгшэдтэ эсэргүүгээр хэгдэһэн хүшэр хүндэ гэмнэлгэ ба хардалгануудай материалнуудые бидэнэр тон анхаралтайгаар шалгажа үзөөбди. Манай партида худал хуурмагаар шурган ороһон арадай дайсад, империализмын харата муухай хүлһэншэд эдэ материалнуудые һанаанһаа абажа зохёоһон байгаа гэжэ бүхы баримтанууд харуулна.

Манай хоорондохи харилсаануудай муу байһан үе үнгэрөө гэжэ бидэнэр батаар этигэнэбди. Манай гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудые бүрин һайжаруулха, арадуудаймнай хоорондохи хани барисаата харилсаануудые бэхижүүлхэ ябадалда һаад хэдэг бүхы бэрхэшээлнүүдые зайсуулха талаар, бидэнэр өөһэдынгөө зүгһөө хэжэ шадаха бүхы юумэеэ хэхээр бэлэн байнабди.

Манай харилсаануудые һайжаруулха талаар элитэ амжалтанууд туйлагдаад байһан мүнөө үедэ болохоёо байгаа эдэ хэлсээнүүд манай арадуудай хоорондохи политическэ, экономическа ба культурна харилсаануудые хүгжөөхэ ба бэхижүүлхэ бэзэ гэжэ советскэ делегаци этигэжэ байна. Манай оронуудай арадуудай хэтэ заяанай түүхэтэ хани барисаан, революционно хүдэлөөнэй алдарта уг заншалнууд, шухала хэрэгтэй экономическа база ба ажалшадай энхэ амгаланаар, жаргалтайгаар ажаһуухын түлөө тэмсэлдэ бидэнэй баримталдаг хамтын уг зорилгонууд—эдэ бүгэдэ ажана һайн харилсаа байгуулха бүхы арга нүхэсэлнүүд мүн.

Советскэ гүрэнине байгуулагша Владимир Ильич Ленинэй заабариин ёһоор, Советскэ Союзай Правительство ехэшье, багашье оронуудтай харилсаа хэхэдээ гүрэнүүдэй эбтэйгээр зэргэлэн ажабайха принципүүдтэ, тэгшэ эрхэтэй байха, дотоодын хэрэгүүдтэ хамаархахагүй ба суверенитедые, национальна бэеэ даанхай байдалые хүндэлхэ гэһэн принципүүдтэ, бэе бэедээ добтолон орохогүй ба зарим гүрэнүүдэй зүгһөө нүгөөдэ оронуудайнгаа газар дайдада һанаашархахагүй гэһэн принципүүдтэ түшэглэдэг байна.

Манай оронуудай хоорондохи харилсаанууд арадуудаймнай энхэ амгалан байхын тула эгээл эдэ принципүүдэй үндэһөөр саашадаа хүгжөөгдэхэ бэзэ гэжэ бидэнэр найданабди. Энэ хадаа уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха хэрэгтэ, бүгэдэнитын эб найрамдалые сахиха ба бэхижүүлхэ хэрэгтэ шэнэ, тон ехэ нэмэри болохо байна.

Баруун зүгэйшье, мүн зүүн зүгэйшье бүхы гүрэнүүдтэй өөһэдынгөө харилсаануудые хүгжөөхэ гэһэн Югославиин эрмэлзэлгые бидэнэр тон һайнаар ойлгонобди. Манай оронуудай хоорондохи хани барисаа ба харилсаануудай бэхижэһэн ябадал хадаа олонитын байгуулалтаһаа дулдыдангүйгөөр бүхы оронуудай хоорондохи харилсаануудай һайжарха хэрэгтэ туһа нэмэри болохо, бүгэдэнитын эб найрамдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһа нэмэри болохо юм гэжэ бидэнэр тоолонобди.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Соведэй Президиум, Советскэ Союзай Правительство ба Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет шухала удхашанартай бүхы асуудалнуудые таанартай хамта ахадүүгэй ёһоор зүбшэн хэлсэхымнай тула манай делегацине эльгээхэ гэжэ шиидээ.

Бидэнэр агуухэ Ленинэй байгуулһан Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин түлөөлэгшэд мүн байһан хадаа манай партинуудай хоорондо бэе бэедээ этигэхэ ябадалһаа үндэһэлһэн харилсаанууд байгуулагдаһай гэжэ хүсэхэ байнабди. Өөрынгөө бүхы ажал-ябуулгые марксизм-ленинизмын һургаалай үндэһэ һуури дээрэ ябуулдаг тиимэ партинууд оронуудай хүтэлбэрилхы хүсэнинь байдаг лэ газарта арадууд хоорондоо эгээл бата бэхи харилсаануудые байгуулдаг байна. Марксистско-ленинскэ һургаалаар хүтэлбэри хэдэг партинууд юундэ өөһэд хоорондоо тон һайнаар үгээ ойлголсоноб гэхэдэ, тэдэнэр хүдэлмэришэн ангиин, ажалша таряашадай, бүхы ажалшадай интересүүдэй түлөө тэмсэхэ гэһэн нэгэн ниитэ зорилготой бшуу. Арадуудай эрхим хүбүүд, басагад социализмын илан мандахын түлөө улаан шуһаяа адхаа, тэдэнэр дотоодын ба гадаадын дайсадта эсэргүүгээр тэмсэжэ, капитализмын дарлалтые хобхо татан хаяад, өөһэдынгөө эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байдалые тогтоогоо. Шэнэ, социалистическэ замаар хүгжэһэн эдэ оронуудай арадууд таһаршагүй бата бэхи хани барисаатай байхадаа өөһэдынгөө хүсэнүүдые улам арьбадхана.

Марксизм-ленинизмын һургаалай ёһоор, Советскэ Союзай Компарти ба Югославиин коммунистнуудай Союзай хоорондо бэе бэеэ ойлголсохо ябадалһаа үндэһэлһэн харилсаануудые байгуулхын түлөө бүхы хүсэл оролдолгоёо шадаха соогоо гаргаагүй һаа, бидэнэр манай арадуудай үмэнэ, бүхы дэлхэйн ажалшадай үмэнэ өөһэдынгөө уялгые дүүргэхэгүй байнабди.

Хүдэлмэришэд ба таряашадай интересүүд, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй интересүүд ба эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө, хүн түрэлтэнэй һайн һайхан ерээдүйн түлөө тэмсэлдэ тэдэнэй хамтын зорилгонууд хадаа марксизм-ленинизмын принципүүдэй ёһоор өөһэдынгөө партинуудай хоорондо бэе бэедээ этигэхэ ябадалһаа үндэһэлһэн харилсаануудые байгуулхыень коммунистическэ ба хүдэлмэришэнэй партинуудай ажал-ябуулагшадһаа эрижэ байна.

Арадуудай хоорондохи бата бэхи эб найрамдал мандаха болтогой!

Советскэ Союзай ба Югославиин арадуудай хоорондохи ахадүүгэй хани барисаа ба харилсан ажаллалга мандаха болтогой!

Югославиин арадууд мандаха болтогой!

Советскэ Союзай Правительственна делегациин ба Югославиин Правительственна делегациин хоорондо болоһон хэлсээнүүд тухай

КОММЮНИКЕ

1955 оной майн 27-до Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Правительственна делегациин ба Югославиин Арадай Федеративна Республикын Правительственна делегациин хоорондо хэлсээнүүд болобо.

Югославска талаһаа делегациин гэшүүд Иосип Броз-Тито (делегацине толгойлогшо), Э. Кардель, А. Ранкович, С. Вукманович—Темпо, К. Попович, М. Тодорович ба В. Мичунович, мүн тэрэшэлэн ФНРЮ-һээ СССР-тэ байдаг посол Д. Видич байлсаба.

Советскэ талаһаа делегациин гэшүүд Н. С. Хрущев (делегацине толгойлогшо), Н. А. Булганин, А. И. Микоян, Д. Т. Шепилов, А. А. Громыко ба П. Н. Кумыкин, мүн тэрэшэлэн СССР-һээ ФНРЮ-дэ байдаг посол В. А. Вальков байлсаба.

Хэлсээнүүдэй үедэ уласхоорондын байдал тухай ба Югославиин Арадай Федеративна Республика СССР хоёрой хоорондохи харилсаанууд тухай асуудалнуудаар һанамжанууд хэлсэгдэбэ.

Удаадахи уулзалга 1955 оной майн 28-да болохо байна.

Башкирска литературын ба искусствын декада нээгдэбэ

Башкирска литературын ба искусствын декада майн 27-до Москвада нээгдэбэ. Башкирска Автономна Советскэ Социалистическэ Республикын оюун бэлигтэй хүбүүд басагадые москвагайхид ехэ халуунаар угтаа.

Московско предприятинуудай хүдэлмэришэд, искусствонуудай мастернууд, эрдэмтэд, уранзохёолшод, ниитын организацинуудай түлөөлэгшэд СССР-эй Ехэ театрын филиалай зал соо олоор суглараа.

Залуу композитор З. Исмагиловай зохёоһон «Салават Юлаев» гэжэ оперые Башкирска гүрэнэй оперо ба баледэй театр харуулаа. Энэ зүжэг наадан башкирска арадай национальна геройн түхэл шарайе харуулха зуураа, хаанта засагта ба феодальна дарлалтада эсэргүүсэн башкир таряашадай ородуудтай хамта хэһэн тэмсэлые харуулна. Оперын хүгжэм башкир ба ород арадуудай дуунуудай аялгануудһаа бүридэнэ.

Башкирска гүрэнэй драмын академическэ театрын коллектив А. Чеховэй зохёоһон «Дядя Ваня» гэжэ пьесые башкир хэлэн дээрэ Московско уранһайханай театрын филиалай сцена дээрэ майн 27-до харуулаа. Энэ пьесые Н. Хафизов оршуулһан байгаа.

П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ концертнэ зал соо классическа ба арадай танцын вечер болоо.

Декадын түрүүшын үдэр башкириин артистнуудай табиһан зүжэг наадануудые ба концертнүүдые хэдэн мянган москвичууд хараһан байна.

(ТАСС).

Һаяхан манай республикаһаа Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадахаяа түрүүшын хүнүүд Москва мордобо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сэлэнгын колхознигууд (наада захадань, зүүн гарһаа): бурят-монголой малажалай туршалгын станциин һаалишан Ц. Х. Тулуева, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түгалшан Ц. Д. Будажапова, мүн энэ колхозой шофер Ц. Г. Цыдемпилов болон бусад вагондо һуухаяа байна.

З. Веснинагай фото.

ШЭНЭ ГАЗАРТА ПРОСО ЕХЭЭР ТАРИЯ!

1500 гектар талмайда просо таригдахань

(Партиин Курумканай айкомой секретарь нүхэр Раднаевай үгэһөө)

КУРУМКАН. (Телефоноор абтаба). Манай аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Санжиев, Ешонов гэгшэд шэнэ хахалагдаһан газарта просо ехээр тарихые уряалжа республикын колхозуудта хандаһан байна. Энээнине аймагай колхозууд хүндэтэйгөөр хүлеэн абаа.

Нёдондо жэл манай колхозууд бултадаа тоопой бага зэргэ просо тариһан байха юм. Молотовой, Калининай, Хрущевой, Кировэй нэрэмжэтэ колхозуудта гектар бүриһөө 8—17 центнер просын ургаса хуряагдажа абтаа һэн.

Мүнөө жэлдэ, КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолоор тодорхой хэмжээ-ябуулгануудые хараалхадаа колхозуудай элдүүрингээ газарые гүйсэд һайнаар ашаглаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулһан байна. Тиимэһээ шэнэ хахалагдаһан дагнаһатай газарай миин үлэхэгүйнь тула 764 гектар газарта просо тариха гэжэ шиидэһэн байгаа.

Мүнөө үедэ колхозуудаай түсэбөөр хараалагдаһан талмайһаан бүри ехэ тариха аргатай байна. Ушар юуб гэхэдэ, шэнэ хахалагдаһан газаршье, просын үрэһэншье олдохо байна. Тиимэһээ Молотовой нэрэмжэтэ колхозойхидой уряае дэмжэн аймагай колхозууд түсэбһөө гадуур үшөө 700 гаран гектар талмайда просо тариха гэжэ шиидэбэ. Хамтадаа аймаг дотор 1500 гектар талмайда просо таригдахань.

Курумканайхидай уусхэлые дэмжэнэбди

БИЧУРА. (Телефоноор абтаба). Үнгэрэгшэ жэлдэ манай колхоз хамта 230 гектар дээрэ просо тарижа, һайн ургаса ургууһан юм. 130 гектар шэнэ газар дээрэ энэ культура тариһамнай илангаяа һайнаар ургаа һэн. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 15 центнер, зарим участогууд дээрэ 17—18 центнер ургаса ургаһан байгаа.

Харин энэ жэлдэ манай колхозой гэшүүд 200 гектар дээрэ просо тарижа, һайнаар ургуулаад, саг болзортонь хуряажа абаха гэжэ шиидээ.

Энэ жэлдэ хахалагдаха шэнэ газарые миин хэбтүүлэнгүй просо тарижа, баян ургаса хуряаха тухай Курумканай аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозойхидой үүсхэлые бидэнэр ехээр һайшаанабди. Имагтал шэнээр хахалагдаһан газар дээрэ түрүүшын жэлдэ просо тарихада һайн ургаса ургаха байна. Бидэнэр энээнине дүй дүршэл дээрэһээ ойлгожо абаабди. Энэ жэлдэ манай колхоз мүнөө хабартаа шэнээр хахалһан 150 гектар газарайнгаа 130 гектартань просо тариха гэжэ байнхай. Тэрэ газарнай элдүүрилэгдэжэ бэлэн болгогдоо. 2—3 хоногһоо просо таригдажа захалхань. Энэ культурын тарилга богонихон болзорто, лабашье июниин 5-һаа оройтуулангүйгөөр дүүрэхэ ёһотой.

М. ГЕРАСИМОВ,
Бичурын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшын орлогшо.

ҮЙЛЭДБЭРИИНГӨӨ АРГА БОЛОМЖОНУУДЫЕ ДҮҮРЭНЭЭР ХЭРЭГЛЭХЭ

Табадахи табанжэлэй түсэбые уридшалан дүүргэлгээр Улан-Удын промышленна түрүү предприятинуудай зарим амжалтанууд

ТАБАНЖЭЛЭЙМНАЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭБЭ

СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ табадахи табанжэл дүүрэхэсэ ойртожо байна. Ороноймнай промышленностиин хүдэлмэришэд ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд энэ табанжэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөө үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлжэ, үйлэдбэриин шэнэ амжалта туйлажа байна.

Продукци үйлэдбэрилхэ табанжэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхын тулада эгээн түрүүн ажалай эмхидхэлые һайжаруулха, үйлэдбэри дээрэ ажалай түрүү арга методуудые үргэнөөр хэрэглэхэ ба шэнэ технологинуудые нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй байгаа. Тиимэһээ заводоймнай дирекци ба партийна организаци элдэб бэрхэшээлнүүдһээ айнгүйгөөр эдэ зорилгонуудые бэелүүлжэ ороо һэн. 1950 ондо заводоймнай ажал ехэтэй хүдэлмэринүүд ехэнхидээ гараар хэгдэдэг байгаа. Мүнөө уһан сооһоо модо татажа гаргалга, саашань цехүүдтэ дамжуулан оруулга барандаа механизмын хүсөөр хэгдэдэг болоо. Механическа цехын үйлэдбэридэ шэнэ технологи нэбтэрүүлжэ, модонуудые узуурһаань нэгэ доро хюрөөдэдэг болообди. Тэрэнэй ашаар үнгэрһэн 4 жэл соо коллективэймнай ажалай бүтээсэ хоёр дахин дээшэлһэн байна. 1950 ондо нэгэ хүдэлмэришэнэй жэл соо 256 кубометр хюрөөдэмэл материал үйлэдбэрилдэг байгаа һаань, 1954 ондо 531,5 кубометр болоо. Механизмын үргэнөөр хэрэглэгдэдэг ба ураланарижуулгын дурадхалнуудай үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэһэнэй ашаар жэл бүхэндэ миллион шахуу түхэриг гүрэнэй мүнгэн арьбалагдана, нэгэ кубометр хюрөөдэгдэмэл модоной өөрынь үнэ 9 түхэригөөр химдаруулагдаба.

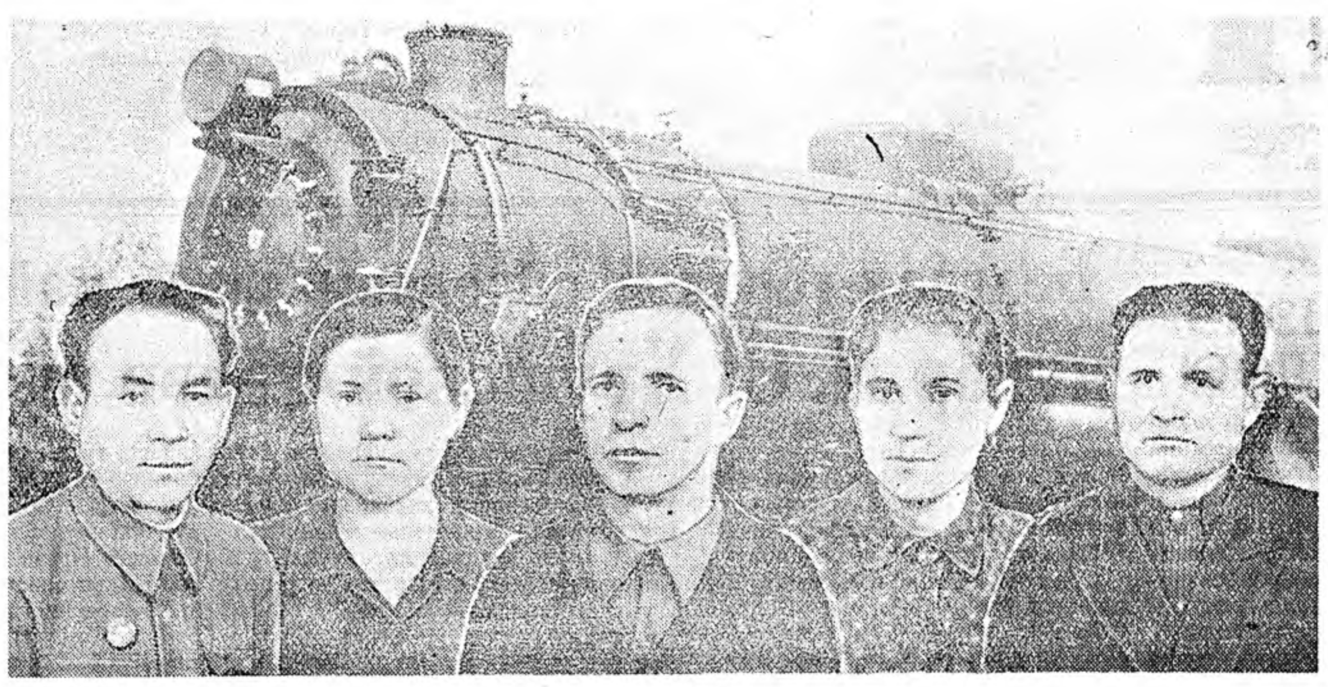
Табанжэлэй һүүлшын жэл— 1955 ондо социалистическэ мүрысөөнэй эршые улам шангадхажа, валовой продукци үйлэдбэрилхэ табанжэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь 7 һара урид дүүргэбэбди. Энэ хадаа коллективэймнай шэн зоригто ажалай ехэхэн амжалта болоно. Манай заводойхидой үйлэдбэрилһэн продукци Казахстанай, Ташкентын хүдөө ажахын машина бүтээлгын ба автомобильна бусад заводуудта гол түлэб эльгээгдэнэ. Энээгээрээ бидэнэр социалистическэ хүдөө ажахыдаа машина зэмсэг элбэгээр үйлэдбэрилхэ хүндэтэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулалсанабди.

Табанжэлэй үнгэрһэн үе соо үнэн сэхэ ажалаараа хүндэтэй болоһон ажалай новаторнууд коллективсоомнай олоороо урган гараа. Жэшээлхэдэ, Улан-Удын городской Соведэй депутат, эрхим рамщик Г. М. Ермолаев, модо ашаалагшад М. Чебунин, Н. Астраханцев, И. Казаков болон бусад табанжэлэйнгээ даалгабарита түсэбүүдые үни хада дүүргээд, мүнөө 1957—1959 онуудай түсэбөөр хүдэлмэрилжэ байна.

Иимэнүүд зарим тэды амжалта туйлагдабашье, хүдэлмэридэмнай усадхагдаха ёһотой дутагдалнууд үшөөл олон. «Бурмонголлессбыдэй» Управлениин буруугаар түсэблэдэг дээрэһээ бэлэн продукци хэхэ склад саг болзор соогоо сүлөөлэгдэнэгүй, тиимэһээ хюрөөдэгдэмэл модоо хэхэ газаргүйдэжэ, үйлэдбэрээ һаатуулха баатай бологдоно. Тэрэшэлэн модо урадхуулгын Үдын конторын үгэһэн модоной 60—65 процентнь барилгада хэрэглэгдэхээр бэшэ, тон муу шанартай байдаг. Тиихэдэ үйлэдбэриимнай зарим участогуудта ажалай эмхидхэл һула, зарим нэгэ хүдэлмэришэдэй нормоёо дүүргэхэгүй ябадал гарадаг.

Эдэ дутагдалнуудаа усадхажа, промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна зүблөөндэ хабаадагшадай Хандалгада харюу болгон, заводоймнай коллектив туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амарангүй арадайнгаа ажахыда барилгын материал үшөө ехээр үгэхын түлөө тэмсэжэ байна.

Ф. Оглоблин, Улан-Удын модоной заводой директор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ПВЗ-гэй хүдэлмэришэд—табанжэлэй түрүүшүүл: (зүүн гарһаа) мүлигшэ Ф. Хмелев, резчица Е. Рогачева, токарь С. Капустин, үрэмдэгшэ А. Иванова, токарь В. Мурысин. **В. Муллерай** фото.

Ажалаа иигэжэ эмхидхэнэб

Фабрикыемнай тойроод нарһан модод элбэг юм. Үглөөгүүр эртэ бодоод ажалдаа ошожо ябахада ехэ зохид байдаг. Үглөөнэй тунгалаг сэбэр агаараар амилхаш. Иигэжэ, ажал тээшээ алхалан, үсэгэлдэр ямараар хүдэлмэрилһэн тухайгаа, мүнөөдэрэйнгөө ажалые хайшан гээ һаа, үшөө һайнаар эмхидхэхэ тухай шэбшэһээр ябажа, цехынгээ үүдэндэ орожо ерэһэн байдагби...

Ходоодоо халаанай эхилхэһээ арба гаран минута урид ерэдэгби. Энэ үе соо хамаг машина зэмсэгүүдээ наринаар шалгадагби. Юуб гэхэдэ, һүниин халаанда эбдэрһэнниье ушар байжа болодог. Хэрбээ зарим частьнуудай эбдэрһэн байгаа һаа, дежурна механигуудые асаржа дары заһабарилуулха хэрэгтэй бшуу.

Минии даажа байдаг таһагай 16 хүдэлмэришэд нэхэгдээд, будагдажа гараһан сэмбые хатаадаг, утюгдан татажа, үлүү ута үһэ нооһыень хайшалдаг ба үнгэ һайнтай болгон үйлэдбэриин һүүлшын процесс хэдэг юм. Үглөөнэй 7 час 40 минутада хүдэлмэриингөө эхилхэдэ, урид хараалһан түсэбэйнгөө ёһоор хэнэй ямар юумэ хэхые мэдээд байдагби. Тиимэһээ хүдэлмэришэд нэгэшье минутаяа гээнгүйгөөр ажаллажа эхилдэг байна. Продукциин шанарай талаар бидэндэ ехэхэн эрилтын табигдадаг дээрэһээ шэрдэлгэ-будалгын цехһээ ороһон сэмбые тон наринаар шалгажа, муугаар будагдаһан гү, али бусайдаһан ниидхэтэй сэмбые бусаадагбди. Ажалай түрүүшүүл нүхэд Калодина, Яковлева, Тихонова болон бусад илангаяа һайнаар хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр халаанайнгаа нормые холо үлүүлэн дүүргэдэг, мүн нормоёо дүүргэдэггүй нэгэшье хүн үгы. Ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө барандаа нэгэн хүсэлэнтэйгөөр хүдэлмэрилжэ, халаан соогоо будалгын цехһээ ороһон сэмбые бараниинь шанаржуулан гарганабди.

Е. Самошин, сэмбын фабрикын мастер.

Шэнэ технологиин ашаар...

Үйлэдбэри дээрэ шэнэ технологи нэбтэрүүлхэ гээшэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар ажахын шухала асуудалнуудай нэгэн мүн. Табадахи табанжэлэй түсэбые бэелүүлжэ эхилхэдээ үйлэдбэри дээрээ шэнэ технологи нэбтэрүүлхэ ба ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые механизацилха гэжэ түрүүлэн шиидээ һэмди.

Табанжэлэй түрүүшын жэлэй үнгэрөөд байхада цехүүдтэмнай ажалшадай элбэгээр хэрэглэдэг шаажан гүйлгэһэн амһартанууд (кастрюль, шанага, кружка гэхэ мэтэ) үйлэдбэрилэгдэжэ эхилээ һэн. Тиихэдэ цехүүдэймнай бүхы хүдэлмэри бригадна методуудтэ ороһон байгаа.

Үйлэдбэридөө механизмые үргэнөөр хэрэглэлгэдэ онсо анхарал хандуулһанай ашаар түсхай механическа цех байгуулагдаа. Эндэ панцерна сеткэтэй оронуудые бүтээдэг болоно, республикынгаа худалдаа наймаанай организацинуудта хэдэн зуун мянган түхэригэй иимэ оронуудые тушаагаабди.

Үйлэдбэридөө иимэнүүд технологинуудые нэбтэрүүлээд байхадаа үнгэрһэн 4 жэл соо ажалайнгаа бүтээсые 38 процентээр дээшэлүүлжэ, валовой продукци үйлэдбэрилхэ табадахи табанжэлэй даалгабарита түсэбые 1955 оной майн 10-да дүүргэбэбди. Предприятимнай 4 жэл соо түсэбһөө гадуур нэгэ миллион түхэриг олзо доход оруулаа. Ажалай новаторнууд—котельщик Д. Савельев, токарь Е. Васильев болон бусад аяар 1963 оной түсэбөөр хүдэлмэрилжэ байна.

Мүнөө түсэбөө дүүргээбди гээд минии байгданагүй. Хүдөө ажахые хүгжөөлгөөр бүгэдэарадай хүдэлөөндэ хабаадалсан, СССР-эй Бэлэдхэлэй министерствын захилаар Алтайска хизаарай, Новосибирьскэ областиин МТС-үүдтэ хэрэглэгдэхэ түмэр бочконуудые, схэпүүд цистернэнүүдые олоор бүтээжэ байнабди.

А. Мартыненко, Кировэй нэрэмжэтэ олзоборилгын артелиин түрүүлэгшэ.

Дүй дүршэлөө нүхэдтөө дамжуулнаб

Түмэр замай Улан-Удэ станциин вагонно деподо хүдэлмэрилжэ эхилһээр олон жэл болооб. Вагон заһабарилга дээрэ хүдэлмэрилхэдэ ехэ харюусалгатай. Юуб гэхэдэ, арадай ажахын бүхы һалбаринуудта хэрэглэгдэжэ байһан бүхы ашаан түмэр замаар шэрэгдэнэ.

Вагонуудай заһабариин ехэ хүдэлмэритэй, эгээл орёо зүйлынь гэхэдэ тормозой агаарай даралтые хубаарилдаг системые заһабарилга болоно. Түс системын муугаар заһабарилагдадаг дээрэһээ ашаатай поезднууд аян замдаа һаатаха баатай болодог байна. Тиимэһээнь би олон жэлдэ энэ заһабарилые һайжаруулхын түлөө оролдожо, детальнуудыень шэнэ аргаар заһабарилдаг болооб. Тэрэмни һайн үрэ дүн харуулһан байна. Цехымнай хүтэлбэрилэгшэд ба партийна организаци хүдэлмэриимни дүй дүршэлые бүгэдын шадабари болгохо гэжэ шиидээд, суггаа хүдэлдэг нүхэдөө һургахыемни намда даалгаа һэн. Тиин нёдондо жэлэй 4-дэхи кварталһаа эхилжэ, автопунктын хүдэлмэришэдтэ дүй дүршэлөө харуулжа эхилээ бэлэйб. Энэ заһабарилые барандаа комплексно аргаар хэжэ эхилһээр ажалаймнай бүтээсэ нилээд дээшэлээ, һара бүриимнай даалгабари болзорһоо урид дүүргэгдэдэг болоо.

Автопунктынхидай эгээл залуухан слесарь А. Филипский шэнэ аргада тон түргэнөөр һуража, социалистическэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябалсана.

Промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй һаяхан боложо дүүрэһэн Бүхэсоюзна зүблөөндэ хабаадагшадай баталан абаһан хандалга соо хүдэлмэришэн бүхэнние творческоор хүдэлмэрилжэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ бүхы хүсэеэ элсүүлхые уряална. Энэ һайшаалта уряае үнэн зүрхэнһөө дэмжэжэ, залуушуулые өөрынгөө мэргэжэлдэ һургахын түлөө үшөө ехээр оролдоноб.

П. Ивлев, вагонно депогой слесарь.

АЖАЛАЙ ҮНДЭР БҮТЭЭСЫН ТҮЛӨӨ

Ажалай бүтээсые саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ гээшэ ороноймнай арадай ажахын саашанхи хүгжэлтэдэ туйлай ехэ удхашанартай. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэл ямар нэгэн саг зуурын хэрэг бэшэ. Тэрэнние туйлахын тулада саг үргэлжэ үүсхэл оролдолготойгоор хүдэлмэрилхэ, тохёолдоһон бэрхэшээлнүүдые айнгүйгөөр дабаха, үйлэдбэри дээрээ шэнэ технологи ба техникэ шаламараар нэбтэрүүлхэ, ажалай түрүү дүй дүршэлнүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ, предприяти бүхэнние нэгэ жэгдээр хүдэлмэрилдэг болгохо гэжэ Коммунистическэ парти һургана.

Манай заводой котельнэ цехын хүдэлмэришэд ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ажалайнгаа бүтээсые саашадань дээшэлүүлхын түлөө шангаар тэмсэжэ, табанжэлэй һүүлшын жэлнүүдтэ зарим тэды амжалта туйлажа шадаа. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар цехын дүрбэ һарын түсэб 114,2 гаран процент дүүргэгдэһэн байна. Цехымнай коллективэй нэгэ жэгдээр хүдэлмэрилдэг болоһониинь ехэхэн һайшаалтай. Хоёрдохи жэлээ тиимээр хүдэлмэрилжэ, продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө графигай ёһоор дүүргэжэ байнабди.

Цехын коллектив партийна организациин хүтэлбэри доро доторойнгоо резервнүүдые дүүрэнээр ашаглахын тулада ехэхэн оролдолго гаргана. Энэ жэлэй түрүүшын квартал соо хүдэлмэришэд уралан нарижуулгын ба ухаалан зохёолгын 60 гаран дурадхалнуудые оруулаа. Тэдэнние үйлэдбэри дээрээ нэбтэрүүлжэ эхилһээр станогуудай бүтээсые дээшэлүүлхэһээ эхилээд бусад амжалта туйлагдажа захалаа. Трубна отделениин мастер нүхэр Харута паровозой котелой ууралаар халаагдадаг түхеэрэлгые задалхадаа урдынхидаал адляар бүхы детальнуудыень голодоһондо гаргахаяа болихые дурадхаа һэн. Энэнь тон зүб байгаа. Тус түхеэрэлгын олон частьнуудай хаядаһанда гаргагдангүйгөөр саашадаа амжалтатайгаар хэрэглэгдэхэ байһаниинь элирүүлэгдээ. Тэрэшэлэн бэлэдхэлэй отделениин ахалагша мастер нүхэр Моисеенко «СУ» сериин пассажирска паровозой зарим орёо детальнуудые шэнээр бүтээхэ талаар үнэтэ дурадхал оруулһан байна. Эдэ нүхэдэй оруулһан дурадхалай ашаар түрүүшын квартал соо 90 гаран мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэгдэһэн байна.

Цехын хамһабариин участогууд ба хүдэлмэришэн бүхэнэй хэхэ ёһотой ажалаа саг болзор соонь дүүргэхэһээ бүхы коллективэй продукци үйлэдбэрилхэ графигай амжалтатайгаар дүүргэгдэхэнь ехээр дулдыдана. Ушар иимэһээ партийна организацимнай цех доторoo нэгэшье гээгдэнги участок байлгахагүй, хүдэлмэришэдэй нормоо дүүргэхэгүй ябадалые эсэслэн усадхаха гэжэ шиидээ һэн. Механическа отделенидэ барандаа комсомолецууд ба залуушуул хүдэлмэрилдэг юм. Тэдэнэр шадабари мэргэжэлээ дээшэлүүлхын зорилгоор техническэ һуралсалда, политһургуулида һуралсана. Нүхэд Шатилов, Дондуков, Сухаев болон бусадай хүтэлбэрилдэг котельщигүүдэй бригаданууд үүсхэлтэйгээр хүдэлмэрилжэ, ажалайнгаа эмхидхэлые нилээд һайжаруулаа. Иимэ үүсхэл оролдолготойгоор хүдэлмэрилһэнэйнгөө ашаар эдэ бригаданууд һара бүриингөө даалгабарие холо үлүүлэн дүүргэдэг болонхой. Үнгэрһэн 4 һара соо котельщигүүдэй хүсөөр түсэбһөө гадуур паровозой арбаад котельнууд заһабарилагдаба.

Заводоймнай коллективэй баталан абаһан уялга соо 1955 ондо 18 миллион түхэриг гүрэнэй мүнгэ арьбалха гэжэ хэлэгдэнэ. Гансахан манай цехынхид 4 һара соо 295 мянга гаран түхэриг арьбалжа, заводойнгоо дамжуулгын Улаан тугые абаһан байна. Котельнэ цехынхид туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амарангүй, ажалай бүтээсые саг үргэлжэ дээшэлүүлхын түлөө шангаар тэмсэжэ, продукци үйлэдбэрилхэ табадахи табанжэлэй даалгабарита түсэбые болзорһоонь хэдэн һараар урид дүүргэхын түлөө шангаар тэмсэжэ байна.

П. Чечеткин, ПВЗ-гэй котельнэ цехын парторганизациин секретарь.

АХАЛАГША МАСТЕР

Улаан булан соо хүдэлмэришэд олоороо суглараад, ехэл шухала асуудал зүбшэн хэлсэжэ байба. Трибунада гаража үгэ хэлэһэн хүнүүд хүдэлмэридөө байһан дутагдалнуудые усадхаха ба абаһан уялгаяа заатагүй дүүргэхэ тухай дурадхалнуудые оруулна.

—Продукци үйлэдбэрилхэ табадахи табанжэлэй даалгабарита түсэбые болзорһоонь хоёр һара урид дүүргэжэ, Октябрьска революциин 38-дахи жэлэй алдарта ойе угтаха,—гэжэ завкомой түрүүлэгшэ нүхэр Ерофеевэй баталан абажа байһан уялгануудайнгаа түгэсхэлыень уншажа дүүргэхэдэнь, нэрьемэ альга ташалгаар угтагдаа һэн...

Үйлэдбэриин энэ суглаанай болоһонһоо хойшо эгсэ дүрбэн һара үнгэрөө. Комбинадай консервнэ заводой директорэй кабинет. Саб сагаан халат үмдэһэн, хурса сагаан шарайтай нэгэ хүн ехэл ханамжатайгаар абаһан уялгануудайнгаа дүүргэлтые шалгана, шоото дээрэ олон юумэнүүдые тоолложошье байжа үзэнэ. Тииһээр байтар партийна организациин секретариин уялгые дүүргэгшэ Мария Ивановна Бобкова, консервнэ цехын ахалагша мастер Екатерина Бондаренко гэгшэд орожо ерэбэ.

—Һуугты, нүхэд! Танине дуудаһан ушарни хадаа иимэ: абаһан уялгымнай дүүргэлтэ хэр зэргээр ябажа байна гээшэб? Ши Катя, ахалагша мастер хадаа заводойнгоо консервнэ үйлэдбэрие хуу мэдэхэ, байнаш, хэлэлши.

Ахалагша мастер халаадайнгаа карман сооһоо нэгэ бишыхан блокнот гаргажа, хуудаһануудыень ираһанайнгаа һүүлдэ, «минии һанахада, мүрысөөмнай нэгэ бага һуладаад байна. Энээндэ анхарал хандуулхаар болоо. Бидэнэр үсэгэлдэр комсомольско суглаан дээрэ промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөндэ хабаадагшадай хандалгые зүбшэн хэлсэхэдээ энэ асуудалаар хөөрэлдөө һэмди» гэбэ.

—Зүб, Катя. Эгээл энэ асуудалаар таанадые дуудаа һэм. Харагты даа, эдэ тоонуудые, нилээд олон хүнүүд халаанайнгаа нормые мини 5—6 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ. Эдээнние мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадуулжа, нормын дүүргэлтые дунда зэргээр 150 процентдэ хүргэхэ хэрэгтэй. Тиигээ хадаа бидэнэр абаһан уялгаяа бүри уридшалан дүүргэхэ аргатайбди,—гэхэһээ эхилээд директор нүхэр Горабец хэдэн олон заабаринуудые тэдэндэ үгэнэ...

Катя Бондаренко заводой корпусой гурбадахи дабхарта байһан директорэй кабинет сооһоо гараад өөрынгөө цехтэ—хоёрдохи дабхарта буужа ябахадаа бодолгото болон, дүрбэн жэлэй саада тээ мяха-һүнэй промышленностиин Полтавска техникум дүүргээд, Бурят-Монголдо ерэжэ ябаһанаа, тиихэдэ иимэ олон хүнүүдые даажа хүдэлмэрилхэб гэжэ, ухаа ойндоо оруулаагүйгөө һанана... Директорэй үгэһэн олон заабари ба эрилтэнүүдые хайшан гээд бэелүүлхэ тухай шэбшэнэ. Иигэжэ ябатараа үсэгэлдэрэйнгөө комсомольско суглаанай шиидхэбэрие һанаандаа оруулхатайгаа зэргэ «табанжэлэй һүүлшын жэл» гэжэ шангаар дуугараад, бэрхэшээлнүүдтэй тэмсэхэ, тэдэнние дабаха хэрэгтэй гэжэ бодоһондоо Катя түргэнөөр алхалжа цехынгээ үүдэ сэлижэ ороно.

Цехын хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байба. Ямар нэгэн эмнэлгын газарай хүдэлмэрилэгшэдтэл адли дүн сагаан халаадуудые үмдэһэн басагадууд шамдуу түргэнөөр хүдэлмэрилнэ. Лаврово набшаһан болон перецэй хоншуухан үнэр анхилна. Нэгэ жэгдэхэнээр хүдэлжэ байһан конвейер дээгүүр хооһон банканууд ерэжэл, ерэжэл байна. Конвейерэй хоёр таладань байһан хүдэлмэришэд тэдэ банкануудые ябууд дундань хэм хэмжүүр соохононь мяха, дабһа, перец болон бусад зүйлөөр дүүргэнэ. Мяхаар дүүргэгдэһэн банканууд шалгалтын шэгнүүртэ хүрэжэ ерэнэд. Эндэ ажаллажа байһан заводой хуушанай хүдэлмэришэн, коммунистка Мария Дмитриевна Утович ахалагша мастерай хажуудаа ерэхэдэнь,

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша мастер Екатерина Бондаренко хүдэлмэришэдтөө заабаринуудые үгэжэ байна. **А. Мантаевай** фото.

урихан шарайгаар мэндэшэлээд, иигэжэ мэдүүлбэ:

—Хорёод гаран банкануудта мяханиинь дутуу шэгнүүртэйгээр хэгдэһэн байба. Энээн дээрэһээ харахада, зарим басагаднай мүрысөөндөө яараад, шанар муутай продукци гаргахаяа һанана гээшэ ха.

—Мария Дмитриевна, танда найдагдана. Дутуу шэгнүүртэй нэгэшье банка консервэ ажалшадта эльгээхэ ёһогүйбди. Үшөөл наринаар шалгаха хэрэгтэй. Ажалай үндэр бүтээсэ туйлахынгаа хажуугаар гансахан эрхим шанартай продукци үйлэдбэрилхэдөө социалистическэ мүрысөөнэй эрилтые ёһотойгоор дүүргэхэ байнабди.

—Энээн тухай хөөрэлдэхэл байгаа, —гээд нүхэр Утович ахалагша мастерай урдаһаа хараад байба.

— Мүнөөдэр, халаанай һүүлдэ хэлсэхэбди,—гээд мастер басаган саашалжа, мяхаар дүүргэгдэһэн банкануудые хабхагалжа байһан машинын хажууда ерэнэ.

Машинын эрьелдэжэ байһан барабан руу һубарилдан орожо байһан банканууд ябууд дундаа хабхаглагдан гаражал, гаражал байна. Эндэ хүдэлмэрилжэ байһан Розалия Батина өөрынгөө табан хургандал адляар машинаяа мэдэхэ болоһон хэбэртэй, буруу хаража байжа, гараараа хэрэгтэй оньһонуудые олон хүдэлгэнэ.

—Халаанайшни нормо 4 мянга 500 банка бэлэй гү? Дүүргэлтэшни хэр зэргэ ябажа байнаб,—гэжэ ахалагша мастер тэрээнһээ асууба.

—Майн эхинһээ хоёр нормоһоо доошо ороогүй хаб. Тэд һаяхан Москвада боложо дүүрэһэн промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна зүблөөн дээрэ нүхэр Н. А. Булганинай хэлэһэн үгые уншаад байхадаа, үшөөл юу хээн тухай бодожо үзэхөөр болоод байна,—гэжэ нүхэр Батина харюусана.

—Зүб даа, бодожо үзэхэ, үшөөл шангаар хүдэлмэрилхэ хэрэгтэй болоод байна. Тэндэ абтаһан Хандалга соо ехэнүүд зорилгонууд табигдаба гээшэ,—гэжэ хэлээд, Катя директорэй кабинет соо гаргаһан үнөөхи блокнот дээрээ элдэб юумэнүүдые ябууд дундаа тэмдэглэһээр саашална...

Мастерска таһалга. Катя Бондаренко ехэ бодолгото болон, стол дээрэ байһан нэгэ данса абажа, цехынгээ хүдэлмэриин дүнгые хаража үзэнэ. Продукци үйлэдбэрилхэ 5 һарын түсэб майн 20-ной мэдээгээр 154,5 процент дүүргэгдэнхэй байба. Хүдэлмэришэн бүхэнэй ажалай бүтээсые дунда зэргээр абажа үзэхэдэнь, нормоёо дүүргэдэггүй хүн үгы тоонойшье һаа, нормоёо 150—200 процент хүрэтэр дүүргэгшэдэй тоо тиимэшье олон бэшэ байба ха. «Мүрысөөнэй эршые улам лэ шангадхаха» гэжэ директорэй хэлэһэн үгэнүүд һанаандань дахин, дахин ороно. Иигэһээр һуутарнь халаанай хүдэлмэри дүүрэжэ, урид соносхогдоһоной ёһоор цехын харюусалгата хэдэн тушаалтан—отделени бүхэнэй мастернууд эндэ, ахалагша мастертаа орожо ерэнэд...

—Һуугты басагадууд, хөөрэгты, мүнөөдэрэймнай амжалта ямар бэ?—гэжэ Катя асуугаад, тэндэ байһан хэдэн стулнуудые столдоо дүтэлүүлэн табина.

—Нормын дээдэ тээ 6,5 мянган банка,—гэжэ консервэнүүдые болгодог стерилизационно отделениин мастер Юлия Сокина тоб байса харюусаба.

Катя Бондаренко хөөрэлдөөгөө эхилжэ, ажалайнгаа ябаса, ямар дутагдалнуудай байһан тухай богонихоноор хэлэхэ зуураа, промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна зүблөөн дээрэ хараалагдаһан зорилгонуудые бэелүүлхын тулада мүрысөөнэйнгөө эршые улам шангадхажа, ажалайнгаа бүтээсые саашадань үшөө ехээр дээшэлүүлхэ тухай тогтон хэлэбэ. Конвейерэй хүдэлмэрие зааханшье таһалдуулхагүйн тулада яһанһаань мяха шулажа, бэлэн болгохо хүдэлмэриин эмхидхэлые һайжаруулха гэжэ эригдэбэ. Эндэ ажалай новаторнууд Татьяна Чебунина, Анна Зангараева, Евдокия Филиппова болон бусад яһанһаань мяха, бэлхи, булшархай гэхэ мэтэһээ илгахадаа хоёр шахуу нормо дүүргэдэг байха юм. Эдэ түрүүшүүлэй хажууда шэнэ, залуу хүдэлмэришэдые табиха, тэдэнэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые бүгэдын шадабари болгохо, конвейерэй хүдэлмэриие түргэдхэхын зорилгоор банкануудта мяха хэгшэд дээрэ хэдэн хүнүүдые нэмэжэ табиха гэжэ шиидэгдэбэ...

Эдэ үдэрнүүдтэ консервнэ цехын хүдэлмэришэдэй дунда социалистическэ мүрысөөн шэнэ хүсөөр дэлгэрэнхэй. Комсомолка Катя Бондаренко хүдэлмэриин үедэ хүн бүхэнэй хажууда ерэжэ, ажалыень наринаар шалгана, элирүүлһэн дутагдалнуудые хайшан гэжэ усадхаха талаар заабари үгэнэ. Һаяхан эмхидхэгдэһэн техническэ һуралсалай олонхи занятинуудые оорөө үнгэргэжэ, хүдэлмэришэдэй шадабари мэргэжэлээ дээшэлүүлхын түлөө үнэн зүрхэнһөө оролдодог байна. Цехын отделени бүхэнэй мастернууд халаанай һүүлдэ хүдэлмэришэн бүхэнэй нормоёо хэды нэгэн дүүргэһэнние, мүрысөөндэ хэнэй түрүүлжэ, хэнэй гээгдэжэ ябаһанние соносхогдог болоһониинь тон һайшаалтай.

—Манайда Мария Безродных, Валентина Карпова гэгшэдһээ эхилээд табанжэлэйнгээ даалгабарита түсэбые болзорһоонь хэдэн һара урид дүүргэһэн новаторнууд олон байха,—гэжэ Катя Бондаренко автоклавануудаар нэгэ доро болгогдоод гаргагдажа байһан консервэнүүдые хаража байжа хөөрэнэ.—Мүнөө табанжэлэй һүүлшын жэл байһан тулада ажалайнгаа бүтээсые үшөө ехээр дээшэлүүлхэ, эгээл шухала болоод байна.

—Табанжэл соо ажалайнгаа бүтээсые 40 гаран процент дээшэлүүлээбди, тиимэһээ продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө уялгын ёһоор ноябриин 7-ной һайндэртэ дүүргэхэмнай лабтай байна даа,—гэжэ хажуудань байһан отделениин мастер нүхэр Сокина хэлэбэ.

—Тиимэ бэшэ, бүри урид дүүргэхэ аргатайбди, шадахашьебди,—гээд Катя өөрөө автопультда ошожо, хэдэн мянган банка консервэнүүдээр дүүргэгдэһэн ехэ шанаа эрьелдүүлжэ ороно... Автоклавануудай нээлгэтэй амһараар хүбэн сагаан уур багтажа ядан гарана...

Б. ДАШИЕВ. Мяха-консервын комбинат.

КУКУРУЗЫН БАЯН УРГАСА УРГУУЛХЫН ТУЛАДА ТАРИЛГАДАА ХАРУУҺА ҺАЙНААР ХЭЕ

Тарилгые түргэдхэхэ

Мухаршэбэрэй аймагай Маленко-, Суулгын сомоной Молотовой, ровэй нэрэмжэтэ колхозууд түшын үдэрнүүдһээ эхилжэ, кукузые үргэн далайсатайгаар тарижа алһанай ашаар энэ хүдэлмэрине маг соогоо түрүүлэн дүүргээ. Кукузын тарилгада агротехническэ бурилтэнүүд сахигдажа, гансахан квадратно-гнездовой аргаар тадаһан байха юм. Мүнөө эдэ колүүд хартаабха болон оройн льтуранууды тарижа байнхай.

Гэбэшье, Мухаршэбэрэй олохон лхозууд кукуруза тарилгые хэлэгүйгөөр унжагайруулжа байна. рим колхозуудта агротехническэ лтэнүүд сахигданагүй, һая боло квадратно-гнездовой аргаар талга хэхэ заабаринууд бүдүүлир эбдэгдэдэг байгаа. Жэшээлхэ «Путь Ленина» гэжэ колдо кукурузын полидо үтэгүлгэ хэгдэнэгүй, тарилга рэ зүб квадрат гаранагүй. Тэлэн эндэ хүдэлмэрилдэг сеялнь муртэйгөөр тааруулагдаагүй рэһээ заримдаа үрэһэнэй нэгэ ляар гоожохогүй ябадал үзэгдэнэ. дэхи сеяльщик нүхэр Фефелов хүлмэритэйгөө хүсэд танилсаагүй йха юм.

Мүн иимэрхүү дутагдалнууд Вошиловай нэрэмжэтэ, «Коммузм», «Гигант» колхозуудта үзэгдэ Харьяата колхозуудтаа кукуру тарилгые түргэдхэхын түлөө улгын ба Гашейн МТС-үүдэй хүлбэрилэгшэд оролдоногүй. Кукуза тарилгаар «Гигант» гэжэ колзой аймаг соогоо гээгдээд ябахада шейн МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд Песалов, Шаманов гэгшэд тус колдо бодото туһаламжа үзүүлхын ондо, эртын ороohото культурадай тарилгын дүүрэхэтэй сасуу хническэ заһабарилга хэхэмнай» д, тракторнуудаа МТС-тээ абаалһан байха юм.

Ворошиловай ба Булганинай нэмжэтэ колхозуудта кукуруза талга дээрэ ажалай эмхидхэл хэлэгүй муу. Аяар мүнөө хүрэтэр кукурузынгаа хахадыешнье таряа 300 гектар талмайда кукуруза риха Ворошиловай нэрэмжэтэ лхозойхид оройдоо 100-гаад гекта тараад байна. Колхозн игууд дэлмэридөө үглөөгүүр орой гара муртөө ажалһаа эрта бусашана. ашадаа иимэ темпэ... хүдэлмэрилхэ болоо һаа, кукуруза тарилгаяа август һара болоторшье дүүргэхэгүйбди» гэжэ правлениин түрүүлэгшын орлогшо Б. Ширибнимбуев һэнгэргүйгөөр хэлэбэ. Иимэ байдалые хаража, мэдэжэ байһан аад, юу бодожо байгаа орлогшо гээшэб?

Булганинай нэрэмжэтэ колхозойхид кукурузын тарилгые мүн лэ удаанаар үнгэргэжэ байна. Энэ колхозой правленидэ ороходо хүн зон хододоо дүүрэн байдаг. Гэбэшье, колхозой хүдэлмэридэ таһалгаряагүй хабаададаг хүнүүд үсөөн юм. Мүнөө кукуруза тарилгадашье үсөөн хүн хабаадалсана.

Кукуруза тарилга дээрэ агротехникэ сахиха хэрэгтэ угаа ехэ үүргэ дүүргэхэ хүнүүд МТС-үүдэй агрономууд болоно. Гэхэтэй хамта, Суулгын ба Гашейн МТС-эй агрономууд энэ шухала хүдэлмэридэ хайша хэрэгээр хандана. Суулгын МТС-эй ахалагша агроном Е. С. Игнатченко колхозуудаар ябаха машина, мори унаагүйб гэжэ шалтаад, кабинедһээ гарахаяа болиноnхой. Тиихэдэ, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой полинууд дээрэ агроном харагдадагшьегүй. «Путь Ленина» гэжэ колхоздо хүдэлмэрилдэг Гашейн МТС-эй агроном нүхэр Юденич ажалдаа харюусалгагүйгөөр хандана.

Хүдэлмэриин эмхидхэлэй иимэ һулаар табигдаһан дээрэһээ һүүлэй мэдээгээр кукуруза тариха түсэбөө оройдоо 10-аад процент дүүргэһэн олохон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд МТС-үүдэй сеялкэнүүдтэ найдашоод, гараар тарилгые үргэнөөр эмхидхэнэгүй. Тиихэдэ, МТС-үүдэй сеялкэнүүдэй ажалай бүтээсэ тон бага. Тракторнууд болон сеялкэнүүдэй үдэрһөө үдэртэ эбдэрхэ ябадал али олон үзэгдэнэ.

Кукуруза тарилгые түргэдхэхын тула олон хүнүүдэй хабаадалгатай воскресннгүүдые эмхидхэхэ хэрэгтэй байгаа. Тиимэ воскресннгүүдтэ аймагай эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд болон хүдөөгэй интеллигенцине олоор хабаадуулан элсүүлхэ арга боломжо Мухаршэбэртэ бии. Теэд энэ хүдэлмэрине эмхидхэхэ талаар юушье хэгдэнэгүй.

Эдэ бүхы дутагдалнууд дээрэһээ Мухаршэбэртэ кукурузын тарилга унжагайруулагдажа байна.

Б. Дымбрылов, манай корреспондент.

Түрүү механизаторнууд

«Путь коммунизма» колхозой (үнхэн) тарянанай поли дээрэ хүдэлмэрилдэг Кыренэй МТС-эй тракторна бригадын гэшүүд ажалай үндэр амжалта туйлахын түлөө тэмсэ. Мүнөө тэдэнэр тарилгаяа агротехническэ болзор соонь, һайн шанартайгаар үнгэргэжэ байна. Трактористнууд Намсарай Ябжанов, ...дном Яндапов гэгшэд «ДТ-54» маркын трактораар 30 гектарай орондо халаан соогоо 40—45 гектар хүрэтэр тарилга хэжэ, бусадта жэшээ харуулна. Тиихэдэ тэдэнэй прицепщигүүдээр хүдэлмэрилдэг Василий Зандеев, Владимир Ябжанов гэгшэд тарилгаяа шанар һайнтайгаар үнгэргэхын түлөө оролдосотойгоор хүдэлмэрилнэ.

Д. Зандеев.

Яруунын аймагай центр—Сосново-Озёрск тосхоной хүдэлмэришэд болон албахаагшад аймагайнгаа колхозуудта ехэхэн туһаламжа үзүүлнэ. Кукуруза тарилгын эхилэн сасуу КПСС-эй, ВЛКСМ-эй айкомуудай болон аймагай газетын хүдэлмэрилэгшэд шефтэ абаһан Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо 3 үдэрөөр гаража, Комсомольско дунда һургуулиин һурагшадтай хамта кукуруза һуулгадаг гар зэбсэгээр 30 гаран гектарта тарилга хэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: КПСС-эй айкомой хүдэлмэрилэгшэ Ф. Дмитриев, комсомолка А. Куликова болон бусад гар зэбсэгээр кукуруза тарижа ябана.

М. Яковлевай фото.

Кукурузын тарилгада борнойлго эхилээ

КЯХТА. (Телефоноор абтаба). **Погранична МТС-эй харьяата Калининай нэрэмжэтэ колхозой кукурузын полинууд дээрэ газарай хүрьһэндэ шииг нойто бариха ба шоройень зөөлэрүүлхэ зорилгоор борнойлго захалба. Энэ хүдэлмэрине нүхэр Самойловой хүтэлбэрилдэг нэгэдэхи тракторна бригадынхид хэжэ байнхай. Түрүүшын үдэр 6 гектар газар борнойлогдоо.**

Кукуруза тарилгаяа аймаг соогоо түрүүлжэ дүүргэһэн Маленковой нэрэмжэтэ колхозой полинууд дээрэ нүхэр Овсянкинай хүтэлбэрилдэг комсомольско-залуушуулай ба нүхэр Мункуевай хүтэлбэрилдэг тракторна бригаданууд кукурузын тарилгада мүн лэ борнойлго хэжэ захалба.

Б. Мунгонов, манай тусхай корреспондент.

Тарилгада харууһа һайнаар хэе

ЕХЭ-КУДАРА. **(Телефоноор абтаба).** Энэ жэлдэ үнеэн бүхэндөө 8 тонноһоо доошо бэшэ силос даража, тус бүриһөөнь 1500 литр һү һааха гэжэ шиидэһэн манай колхозой гэшүүд 283 гектар дээрэ кукурузые богонихон болзор соо—майн 15-да эхилээд, майн 23-да дүүргэһэн байна. Мүнөө түрүүшын үдэрнүүдтэ тариһан кукурузымнай үрэһэнүүд газар дороо һайнаар ургажа байнхай. Заримануудайнь эшэнүүд 2—3 сантиметр утатай болоо.

Кукурузын баян ургаса ургуулхын тулада бидэнэр тарилгые харууһалха агротехническэ бүхы заабаринуудые бэелүүлхэ ёһотойбди. Энэ үдэрһөө эхилжэ кукуруза таригдаһан газарай хүрьһэндэ шииг нойто барюулхын тулада хүнгэн борнойгоор борнойлго хэжэ захалбабди. Хамта 150-яад гектар газар борнойлхомнай. Саашадаа ряд хоорондын элдүүрилгые 2—3 дахин үнгэргэжэ, кукуруза тариһан полинуудайнгаа газарай хүрьһые зөөлэхэнөөр, буртаг үбһэгүйгөөр байлгахабди. Агротехническэ заабариин ёһоор тарилгада нэмэлтэ тэжээл оруулагдажа байха. Мүнөө кукуруза ургуулха звеногойхиднай кукурузын эшэнүүдэй ургажа захалхада хайшан гэжэ шэнгэрүүлхэ, саашадаа хэнзэ һалаануудые яажа отолжо хаяха, ургамалай дайсад хорхой шумуулнуудтай яажа тэмсэхэ тухай заабаринуудтай танилсажа байнхай.

Энэ жэлдэ манай колхозой новатор-садовод нүхэр Пепеляев 5 гектар дээрэ кукуруза тарижа, үрэһэ хүрэнгэ абахань.

Ингэжэ бидэнэр тарилгада харууһа һайнаар хэжэ, гектар бүхэнһөө 20 центнерһээ доошо бэшэ эдеэшэнтэһэн буурсагуудые, 200 центнерһээ доошо бэшэ силосто оруулагдаха ногоо хуряаха ёһотойбди.

А. Вавилкин, Кударын аймагай Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

Сатирын БУЛАН

„Командировкодо колхоз" гараба...

Хүндэтэ,
мэдээжэ зохёолшо
Командировкодо гарахаар
шиидэбэ.
Колхознигые хараха,
шэнжэлхэдэ
Хэрэгтэй гэжэ
ухаалдиба.
* * *
Мантан портфелеэ һугабшалаад,
Манай,
мэдээжэ, бэшээшэ хүн
Хайшаа иихэдээ алхалбаб?
Колхоз мордобо гээшэ гү?
* * *
...Базарта
лавканууд
жэрылдээ.
Бүхы колхозууд худалдана.
Мяханай нэгэ лабаз дээр
Мантан гаршаг харагдана:
«УЛААН МАЛШАН» КОЛХОЗ.
Хартаабха, мяхан...
хуу бүгэдэ.
Хүндэтэ нөөхи зохёолшо
«Колхозоор» ябана
Командировкодо.
* * *
Сагаан фартугтай колхознигууд
Сабшана гуя,
дала, ха...
Манай хүндэтэ зохёолшо
Мяха шэлэжэ байна ха.
* * *
— Зай, нүхэр колхозник,
Кукуруза ургана гү, ямар бэ? —
Гэсэгээн һуража нөөхимнай
«Колхозтой танилсажа»
эхилбэ.
* * *
Газетэ нортфельһээ гаргажа.
Гадартай хабаһа орёобо.
Гэртээ шанажа эдихэдээ
Гүнзэгы бодол түрэбэ.
* * *
Хахад хуудаһа
энциклопедидэ
Кукуруза тухай уншаба.
Газаашаа сонхоор харасагаан
Гайтайхан шүлэг шурьюулба:
«Колхозой малнууд тарган даа,
Харахадаа хүхинэб, баяртай!
Кукурузал эдиһэн, садаһандаа
Хүнэй санхатама арьбантай!»
* * *
Зохёолшомнай жэлһээ жэлдэ
ходо
Зоридог иимэшүү командировкодо.

Ц. БАДМАЕВ.

Хоб гэзшэ хорото аргамжа.

Уранзураашн П. Балдаовай зураг. (уранзурагай республиканска выставкэһээ абтаба).

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНЦЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Тракторнууд муугаар ашаглагдана, агротехникэ сахигданагүй"

Иимэ гаршагтайгаар манай газетын майн 12-ой номерто толилогдоһон статья соо Хоринн МТС-эй харьяата колхозуудта хабарай тарилга унжагайруулагдажа байна гэжэ хэлэгдэһэн юм.

Манай редакцида КПСС-эй Хоринн айкомой секретарь нүхэр Ренчиновэй мэдээсэһэнэй ёһоор, статья соо хэлэгдэһэн баримтанууд булта зүб байба. Дурсагдаһан МТС-эй харьяата колхозуудта тарилгын агротехникын бүдүүлигээр эбдэгдэһэн тухай асуудал КПСС-эй айкомой бюро дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, МТС-эй директор нүхэр Балдаевта, главна агроном нүхэр Смолкинада, мүн колхозуудаа хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилһэнэйнь түлөө Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Мижитов ба Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Аюшин гэгшэдтэ һануулга хэгдэбэ. Агротехникын заабарине эбдэһэнэй түлөө Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой агроном нүхэр Белоусовта шанга выговор соносхогдоо.

БАРХАН уулын хормойдо

...олын хойто Курумканда, урин ...аанай саг гүйсэд ерэжэ, нуга ...нуудынь хүхэ торгон хүнжэлөөр ...хөөгдэбэ. Хаа хаанагүй хуһа ...гааһан набша намаагаа задал... хангалма хоншуухан үнэрөөр ...лна. Хүйтэндэ һаатажа удаар... галуунууд хэдэн зуугаадаараа ...таржа, үглөөнэй сэлмэг огтор...гоор зэлэ татан, хойто зүгые ...лэн ошоно. Үдэнэ үглөөнь нуур ...рэмүүдээр дүүрэн нугаһад ирал... ангуушан бүхэнэй сэдьхэл хү...гэнэ. Хаа яахана хүн сагаан шу... аалиханаар бууҗа тэндэ амар....

...эд хойшоо эрьеэд харахада со...хоор, Баргажан үндэр уулын ...ёлнуудай оройгоор, баглагар са... саһан марайжа, зосоо хүйтэ ...лгана. Тэдэ уулануд бэе бэетэеэ ...таар холбогдожо, урин дулаанай ...схалые хойшонь табихагүй гэжэ ...эһэндэл адли, хэдэн зуун модо ...арта зэргэлэн, шэрүүн хурса ша... харуулан жагсаалда зогсоно. ...энэй дунда огторгой хадхама ...ёлоороо, уужам үргэн сээжээрээ ...хан уула илгарна. Эндэһээ, ...румканай аймагай үрэжэлтэ баян ...да эхи абана.

1. АЙМАГАЙ ЦЕНТР—КУРУМКАН

...ойто хадын хормойдо, Баргажан ...рэнэй эрье шадар, хүбшэ тайгын ...дыһөө хүсэ абажа урдаһан ...румкан голые оножо, аймагай ...тр тогтонхой. Эндэ ерэхэдэ үр... сэхэ үйлсэнүүдтэй, шэнэ шэнэ ...нүүдээр шэмэглэгдэнэн, үдэшэ ...өөгүй электрын галаар яларһан, ...босон түхэлтэй тосхон үзэгдэнэ. Хажуудань хаяа хадхаад Сталинай нэрэмжэтэ колхозой центр оршоно.

Тосхоной тэг дунда үргэн олон сонхонуудтай хоёр дабхар байшан мүнөө дээрээ илгарна. Тэндэ партиин айком, аймагай Соведэй гүйсэдком байрладаг.

Хабарай иимэ үдэр партиин айкомой, аймгүйсэдкомой таһалгануудаар хоn жэн. Таһагые даагшад, инструкторнууд бултадаа колхозуудаар таража, хабарай тарилгые, илангаяа кукуруза тарилгые эмхитэйгээр үнгэргэхын түлөө нютагай хүтэлбэрилэгшэдтэ туһална, колхознигуудай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэрине һайжаруулха, социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ оролдоно. Гансахан, манай зол боложо, партиин айкомой нэгэдэхи секретарь Дашанима Тыжебрович Раднаев кабинедтээ дайралдаба.

Хэды сүлөөгүй байбашье, партиин ЦК-гэй Пленумүүдэй тогтоолоор аймаг доторoo бэелүүлэгдэжэ байһан ехэнүүд ажал хэрэг тушаа нүхэр Раднаев тобшохоноор хөөрэжэ үгэбэ.

— Манай эндэхи байгаалиин һайхание үнэхөөрөө магтахаар лэ гээшэ, теэд тэрээнһээ бүри ехэ магтахаар юумэн олон байха гээд,—айкомой секретарь маниие омогтойхон нюдөөр шэртэн хаража, тааба аа гү гэһэн шэнги нэгэ бага зогсод гээд, хөөрөөгөө саашань үргэлжэлүүлнэ.

Һүүлшын гурбан жэлэй туршада хура бороогой бага ороһон дээрэһээ гандажа, талха таряан ехэ муу ургаа. Тиигэбэшье, колхознигуудаймнай баатарлиг ажалай хүсөөр, гүрэнэй талаһаа үзүүлэгдэһэн сэгнэшэгүй туһаламжын ашаар колхозуудаймнай экономико заахашье муудаагүй, харин бүри бэхижэһэн байна. Мүнөө үедэ аймаг соомнай нэгэшье гээгдэнги колхоз үгы гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй. Колхоз бүхэн электростанцитай, радиоузелтай клуб, правлени шэнээр баринхай. Гурбан колхоздомнай уһан дээрэ тодхогдоһон гидроэлектростанци хүдэлнэ. Мүнөө жэл Курумкан гол дээрэ 500 киловатт хүсэтэй аймаг дотор дүрбэдэхи гидроэлектростанци баригдажа эхилээ. Тэрэнэй бүтэхэдэ аймагай центр, Сталинай болон Хрущевой нэрэмжэтэ колхозууд үнэ багатай электрын ехэ хүсэ нэмэжэ абаха байна.

—Хайшан гээд, ямар аргаар колхозуудаа иимэ түргэнөөр бэхижүүлбэ гээшэбта гэжэ һонирхобобди.

—Тоолохо болоо һаа, олон юм ааб даа, теэд гол түлэб жэжэ колхозуудые нэгэдхэжэ, томо болгожо, эдэбхитэй бэрхэ хүтэлбэрилэгшэдөөр хангаһан байнабди. Гансахан КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумһээ хойшо 40 гаран эрхим коммунистнууд колхозуудта ошоод хүдэлмэрилжэ байна. Тэдэн бултадаа тооной манай этигэл найдабарине хангажа шадаа, — гэжэ нүхэр Раднаев харюусаха зуураа, колхозуудайнгаа ажалда байһан дутагдалнуудые мүн лэ мартангүй һануулна.

Хожомынь тодорхойлжо мэдэхэдэ үнэхөөрөөщье партиин айком колхозуудые хүтэлбэрилхы кадраар хангахын түлөө ехэхэн оролдолго гаргаһан байна. Колхоздо ошогшодой дунда партиин айкомой секретарьнууд нүхэд Санжиев Шагдарон хоёр, аймгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Шаманов, партиин айкомой 4 инструкторнууд, долоон жэлэй һургуулиин 3 директорнүүд, аймгүйсэдкомой 4 таһагые даагшад, айком комсомолой нэгэдэхи секретарь болон аймагай бусад хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, бухгалтернууд оролсоно. Тэрэнэй эсэстэ аймагай партийна организациин олонхи коммунистнууд колхозуудта хүдэлмэрилнэ.

2. ГЭЭГДЭЛҺЭЭ ГАРАҺАН КОЛХОЗДО

Мүргэн гэжэ нютагай тала дайда юугээрээшье хойно орохоор бэшэ. Ой модоор баян, урасхал гол горхонуудаар элбэг, таряалангай, сабшалангай газар дүүрэн хүрэхөөр бии. Теэд мэнэ һаяхан болотор тэндэхи Сталинай нэрэмжэтэ колхоз аймаг соогоо гээгдэжэ ябаа. Тэрэнэй гол шалтагаанинь хадаа артелиин хэрэгые ударидаха һайн хүтэлбэрилэгшэд байгаагүй. Колхозой правлениин, партийна эхин организациин зүгһөө эмхидхэлэй хүдэлмэриин һула дээрэһээ колхознигуудай ажалай журам муу, малай шэмэ бага, хүдөө ажахын шухала кампаниинууд хододоо хожомдожо дүүргэгдэдэг байһан юм гэжэ тэндэ хэлсэдэг.

Тингэжэ байтар партиин ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоол гаража, колхозой хүтэлбэридэ шэнэ хүнүүд ерэбэ. Правлениин түрүүлэгшээр хэдэн жэлдэ хүтэлбэрилхы тушаалда ябаһан, ажал хэрэгтэ абьяас ехэтэй Очир Григорьевич Шанюшкин һунгагдаһан байгаа.

«Одоо энэ хүн колхозоо түрүү зэргэдэ гаргажа шадахал байха» гэжэ колхознигууд найдаһан байха юм. Тэрэ этигэл найдабаринь зүб байһаниинь уданшьегүй бодото дээрээ харагдаа.

Партиин айком гээгдэнги колхоздо түрүүлэгшые һэлгэһэнээрээ һанаагаа амарангүй, хойноһоонь хэдэн һайн коммунистнуудые туһалагшаар эльгээбэ. Түрүүлэгшын орлогшоор эльгээгдэһэн, олон жэлдэ комсомольско, партийна хүдэлмэридэ ябаһан нүхэр Гарма Дарханович Мантаевые тэндэхи коммунистнууд партийна эхин организациин секретаряар һунгаба. Аймпотребсоюзай худалдаа наймаанай таһагые даагшаар хүдэлжэ байһан коммунист нүхэр Чимитов колхозой бухгалтераар томилогдобо. Комсомолой айкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Доржиев, колхозой племенной үнеэдэй фермые даагшаар табигдаа. Мүн таряанажалай болон барилгын бригаданууд бригадирнуудаар, морин ой фермые даагшаар, счетоводоор, складые даагшаар партиин уряагаар аймагай центрһээ ерэһэн коммунистнууд болон эдэбхитэд табигдаһан байха юм.

Колхоздо ерэһэн шэнэ хүтэлбэрилэгшэд эгээн түрүүн колхознигуудаараа нягта холбоо бэхижүүлжэ, партийна эхин организацинигаа үүргые дээрэ үргэжэ, артелиингээ гэшүүдэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри болон социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ эхилээ. Нютагайнгаа үбгэд, хүгшэдөөр, залуу эдэбхитэдээр һайса хөөрэлдэжэ, артелиингээ баялигые арьбадхаха ямар арга боломжонуудай байһые тодорхойлоод, ёһотой һайн түсэб табин ажаллажа захалаа һэн. Тэрэ гэһээр жэл хахад үлүүтэйхэн саг үнгэрбэ.

Энэ үе соо артелиин экономико нилээд бэхижээ: малай ашаг шэмэ хоёрһоо үлүү дахин дээшэлээ, хэды ган гасуур саг болобошье, ороohото культуранууда й, хартаабхын үрэһөөр өөһэдыгөө хангажа, ажалта үдэртөө колхознигууд урда жэлнүүдэйхиһээн холо ехэ мүнгэ хубаажа абаа.

Хайшан гээд, ямар аргаар иимэ богонихон болзорто малайнгаа ашаг шэмые хоёр дахин дээшэлүүлбэ гээшэбта гэхэдэ, партийна эхин организациин секретарь нүхэр Мантаев удааншье бодонгүй ингэжэ харюусаба.

—Мандаш кукурузал ехэ туһа хүргэбэ. Манай колхоз нёдондо 29 гектар уһалууриин газарта кукуруза таряад, тэрээнһээн нилээд һайн ургаса абажа, племенной фермынгээ үнеэдые шэмэтэ тэжээлээр, силосээр гүйсэд хангаһан байнабди гэбэ. Тэрэнэйнгээ амта танижа, мүнөө жэл 400 гектар кукуруза тарибабди.

Малдаа элбэг тэжээл бэлэдхэхын хажуугаар дулаан һайн байрануудые барижа эхилээ. Энэ үе соо 100 үнеэдэй багтаха типовой байра, 90 тугалай, 500 хонинной байха байрануудые шэнэ модоор бодхообо. Типовой силоснэ хоёр башни, малшадай байха 4 гэр баригдаа. Мүнөө жэлдэ силоснэ 4 башниин хана гүйсэд бүтээгдээд, үшөө 5 башниин хана баригдажа эхилһэн байха юм. Теэд колхозой хүтэлбэрилэгшэд туйлагдаһан амжалтаараа һанаагаа амардаг бэшэ, харин артелиингээ ажахы улам саашань хүгжөөхын түлөө тодорхой түсэб табижа, үсэд шангаар ажаллажа байна.

—Манай хэһэн юумэн үшөөл бага. Ажалдамнай дутагдалнууд яһала олон. Илангаяа уһалууриин газар дүүрэн һайнаар ашаглагдажа шадагданагүй, малай ашаг шэмэ юрэнхы дээрээ бага, овощной культурануудай болон хартаабхын үндэр баян ургаса абтанагүй,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ О. Г. Шанюшкин хөөрэнэ.

Мүнөө дээрээ бэелүүлэгдээгүй байһан һанал бодолнууд колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй зосоо нилээдгүй бии хэбэртэй. Тэрэнэйнь арга бэшэ дүүргэгдэхэ байһаниинь дамжаггүй.

Б. ГЫЛЫКОВ

Курумканай аймаг.
1955 оной май.

Ногоон конвейер хайшан гэжэ эмхидхэхэб

КПСС-эй Центральна Комитедэй январска Пленум болбол ойрын 5—6 жэл соо малһаа ашаг шэмэ абалгые хоёр, хоёрһоо үлүү дахин ехэ болгохо зорилго хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй урда табяа. Хэрбээ бидэнэр малаа жэлэй дүрбэн сагта олон янзын, шэмэ ехэтэй тэжээлнүүдээр хангадаг болоо һаа, энэ зорилгые амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаха байнабди.

Мүнөө манай эндэ нийтынгээ малые гол түлэб үбэлэйл сагта үбһэ тэжээлээр хангаха гэжэ оролдодог байна. Харин малые, илангаяа үнеэдые зунай бэлшээриин үедэ хүсэд хүрэхэ ногоон болон бусад тэжээлнүүдээр хангаха гэжэ хүнүүд балай оролдодоггүй. Теэд зунай сагта үнеэдтэ нэмэлтэ тэжээл эдюулэлсэжэ байгаа һаа, тэдэнэр һү үгэлгэеэ горьтойхоноор дээшэлүүлхэ байна.

Манай аймагай колхозуудай нийтын мал мүнөө болотор ногоо муутай нуур намагуудай захаархи бэлшээринүүдтэ зундаа бэлшээгдэжэ ябадаг юм. Нэгэ үнеэндэмнай зунай сагта гектарай 15—20 центнерһээ дээшэ бэшэ ургасатай 0,3—0,4 гектар лэ бэлшээриин газар хүртэдэг. Бэлшээриин иимэ муу ногоотой энэ тухай газар дээрэ үнеэдые бүхэли зундаа бэлшээжэ байхада ехэ һүнэй һаагдахагүй байһаниинь мэдээжэ. Манай эндэ иланганяа май һарада үнеэдэй эдихэ тэжээл ехээр дуталдадаг. Энэ үедэ үнеэднай модоной хатаһан набша намаа болон хагда эдижэ ябадаг байна. Тиихэдэ август, сентябрь болон октябрь һарануудта бэлшээриин ногоон муудажа, хагдаржа, үнеэдэй эдихэ юумэн баһал муудадаг юм. Энэ ушарһаа боложо үнеэдһээ һү һаалга горьтойхоноор доошолдог, хонидой нооһон муугаар ургадаг, залуу мал өөдэлдэггүй байна.

Малые жэлэй дүрбэн сагта үбһэ тэжээлээр, иланганяа ногоон тэжээлээр яажа хангаха тухай советскэ агрозоотехническэ наука болон түрүү ажахынууд хэдэ хэдэн шухала удхашанартай арга элирүүлээ. Тэдэнэй нэгэн юуб гэхэдэ, ногоон конвейер. Энэ хадаа хабар эртэһээ эхилээд намар орой болотор үнеэдтээ нормын ёһоор хэрэгтэй соонь ногоон тэжээл эдюулжэ байха арга болоно.

Ногоон конвейер эмхидхээд, малда ногоон тэжээл элдэб янзаар эдюулэгдэжэ байдаг. Колхоз, совхоз бүхэн бэлшээриингээ газарнуудые, малайнгаа тоо толгойе, малаа ямар шэглэлтэйгээр үсхэбэрилдэг, ямар продукци ехээр абаха байһанаа—хуу харалсажа, өөһэдтөө таатайгаар тусхай ногоон конвейер эмхидхэдэг байна.

Зунай сагта ногоон конвейер эмхидхэхын тулада юу мэдэхэ хэрэгтэйб? Тон түрүүндэ колхозууд зунай сагта малаа хаана байлгаха, юугээр тэжээхэ, ямар бэлшээринүүдтэ адуулха тухайгаа түсэб зохёохо ёһотой. Гүүртэнүүд болон отарануудай малай түрэл түрэлые, наһа жэлыень, уһалха газартай бэлшээринүүдыень харалсажа түсэб зохёохо шухала. Һаамхай үнеэдэй, тугал буруунуудай гүүртэнүүдтэ һайн ногоотой дүтын бэлшээринүүдые таһалжа үгэхэ хэрэгтэй. Хонидто хадалиг добо газарнуудай бэлшээринүүдые таһалжа үгэхэдэ таарамжатай байдаг. Тэрэнэй һүүлдэ зунай сагта хэды шэнээн ногоон тэжээл малдамнай хэрэгтэйб гэжэ элирүүлхэ, бэлшээриингээ газарнуудые, тэрэнэй ургасые багсаажа үзэхэ хэрэгтэй. Тиигээд хэды шэнээн ногоон тэжээлэй дутаха байһание харалсажа, нэгэ жэлэй культуранууд таригдадаг.

Зунай сагта малдамнай хэды шэнээн ногоон тэжээл хэрэгтэйб гэжэ элирүүлхэдээ малайнгаа түрэл түрэлые, наһыень, ашаг шэмэ хэр зэргээр үгэдэгыень, мүн үгэхэ байһыень харалсаха хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, 400 килограмм амидын шэгнүүртэй үнеэн зунай сагта сүүдхэдээ 8—10 литр һү үгэдэг байгаа һаа, 54—62 килограмм ногоон тэжээл эдидэг байна. Зунай сагта хэды шэнээн ногоон тэжээлэй хэрэгтэй байһание элирүүлһэнэйнгээ һүүлдэ, али бэлшээридэ ямар сагуудта хэды шэнээн ногоон тэжээлэй ургаха байһание тодоруулха хэрэгтэй. Бэлшээри дээрэ хэды шэнээн ногоон тэжээлэй ургаха байһание элирүүлхэдээ хэды шэнээн үбһэнэй ургаха байһантай сасуулжа гаргахада болодог. Жэшээлхэдэ, хада газарай бэлшээри дээрэһээ хэды шэнээн үбһэнэй абтаха байһание элирүүлээд, тэрэнээ—2 дахин, тала газарай ба ой модон соохние—3 дахин, шииг нойто һайнтай газарнуудайхиие—4 дахин үсхөөд, эды шэнээн ногоон тэжээл ургаха гэжэ гаргаха хэрэгтэй.

Зундаа бэлшээри бүхэнэй ногоон ондо ондоо сагуудта ургадаг юм.

Зунай сагта үнеэдтэмнай хэды шэнээн ногоон тэжээл хэрэгтэйб гэжэ гаргахын урда тээ малай бэлшэжэ эдихэ тэжээлэй баланс табигдадаг байна. Түсэбэй ёһоор зунай сагта үнеэн бүхэнһөө мянган литр һү һаахын тулада тус бүриһөө 0,4 гектар бэлшээритэй 100 үнеэндэ хэды шэнээн тэжээлэй хэрэгтэй байһан тухай жэшээ болгон доро харуулагдана.

Показательнууд	Зунай һаранууд				
	Май	Июнь	Июль	Август	Сентябрь
Үнеэн бүхэнэй амидын шэгнүүр дунда зэргээр	409	400	400	400	400
Сүүдхэдэ үнеэн бүхэнһөө дунда зэргээр һаагдаха һүн (литрээр)	5	7	8	7	6
Зүбөөр эдеэлүүлэн һаалга эмхидхэхэдээ хэрэглэхэ 12 кг. ногоон тэжээл оруулалсан сүүдхэ соо үнеэн бүхэндэ эдюулэгдэхэ тэжээлэй нормо.	1302	1674	1860	1674	1488
Хээрын сабшалан дээрэһээ эдюулэгдэхэ ногоон тэжээл (центнерээр)	400	800	1000	800	600
Бэлшэжэ эдихэ ногоон тэжээл дутана (центнерээр)	902	874	860	874	888
Тэжээлэй культурануудые тарижа, иимэ хэмжээнэй ногоон тэжээл ургуулха (центнерээр)	902	874	860	874	888

Сүүдхэдээ 10 литрһээ дээшэ һү үгэдэг үнеэдтэ литр һүн бүхэндэнь 200 грамм хараатайгаар концентрированнэ тэжээл эдюулхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, сүүдхэ соо 12 литр һү үгэдэг үнеэдтэ 2,4 килограмм концентрат нэмэлтэ тэжээл болгон үгтэдэг байна.

Ногоон конвейер эмхидхэхэдэ тэжээлэй культурануудые тааруулан шэлэжэ олохо гээшэ ехэ удхашанартай. Энэ арга хэрэглэхэдээ бүхэли зун соо шэмэтэ бодосуудайнгаа талаар баян ногоон тэжээл саг үргэлжэ хэрэгтэй байхыень хараадаа абалсаха шухала. Һаамхай 100 үнеэн бүхэндэ бэлшээриин ногоонһоо гадна, тарилга хээд ургажа байха үедэнь эдюулхэ, тэжээлэй культурануудай схемэ доро харуулнабди.

Культуранууд	Тарилга хэхэ болзор	Тарилгын талмай (гектар)	Гектар бүхэнэй ургаса (центер)	Зунай һаранууд					
				Май	Июнь	Июль	Август	Сентябрь	Октябрь
Иимэ хэмжээнэй ногоон тэжээл дутана (цент.)				902	874	860	874	888	888
Тэжээлэй иимэ культурануудые нэмэлтэ болгон тариха хэрэгтэй:									
ургажа байхадань мал бэлшээхын тулада таригдаһан намарай хара тараан		45,1	20	902					
намарай хара тараан			25		450				
овёстой холёод таригдаһан хабарай хара тараан	1-V	17	25		425				
горохтой холижо тариһан овёс	10-V	24,5	40			860			
мүн горохтой холижо тариһан овёс	1-VI	6,5	40				260		
ногоон тэжээлдэ оруулхаар таригдаһан кукуруза	20-V	2	300				600		
силос болгохоор таригдаһан кукуруза	20-V	2	300					600	
мал бэлшээхын тулада таригдаһан намарай хара тараан	25-VII	11,6	25					300	
намарай хара тараан	1-VIII	4	25						100
силостэ оруулха наран сэсэг	1-V	3	200						600
тэжээлэй корнеплодууд	5-VI	1	200						200

Дээрэ заагдаһан жэшээ дээрэһээ харахада зунай бэлшээриин үедэ дутаха ногоон тэжээлые, элдэб культурануудые элдэб болзорнуудта тарижа хүсэлдүүлхэ арга бии байна.

Ногоон конвейер үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхын тулада тэжээлэй культурануудые ургуулгын түрүү агротехникэ үргэнөөр хэрэглэжэ, һайн ургаса ургуулха, тэрэнээ саг болзортонь малда эдюулжэ шадаха хэрэгтэй. Нэгэ жэлэй ногоонуудай үдхэрэн ургажа байха үедэ мал бэлшээжэ, залаата культурануудай сэсэглэжэ байха үедэнь сабшаад, кормушкануud соо хэжэ, мүн бобово культуранууудай сэсэглэхынь тээ урда тээ, кукурузые буурсагуудайнь гарахын урда тээ сабшаад, кормушканууд соо хэжэ, малда эдюулэгдэдэг байна. Намарай хара тараанай хабартаа үдхэрэн ургажа байха үедэ, тэндэ мал бэлшээхэ, харин колосоо харбажа байха үедэнь сабшаад, кормушканууд соо хэжэ үнеэдтэ үгтэхэ ёһотой. Тэжээлэй культурануудай ургажа байха үедэнь мал бэлшээжэ эдюулхын орондо, сабшаад асаржа эдюулхэдэ дээрэ байдаг.

Тэрээнһээ гадна, хээрынгээ сабшалангые яажа һайнаар хэрэглэхэ тухай колхозой правлени һанаагаа зобохо ёһотой. Үнгэрэгшэ жэлдэ Маленковой нэрэмжэтэ колхозой малшад бэлшээриингээ газарнуудые һэлгэжэ, малаа бэлшээдэг байгаа. Энээнэй ашаар үнеэдһээ һү һаалга нилээд дээшэлһэн байна. 1953 онойхидо орходоо үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүхэнһөө 200 литр һүн үлүү ехээр һаагдаа. Энэ жэлдэ аймагай колхозууд бэлшээриингээ газарнуудые һэлгэжэ, мал бэлшээхэ арга үргэнөөр хэрэглэхэ зэргэтэй. Сабшалангайнгаа газарнууд дээрэ үбһэнэй хуряагдаһанай һүүлдэ ямар газарта, ямар гүүртын мал адуулха тухайгаа мүнөөнһөө бодолсожо баймаар болоо.

Малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ фермэ дээрэхи ажалай гурим наринаар сахилга ехэхэн удхашанартай юм. Зунай сагта ажалай иимэ гурим тогтоогоо һаа, һайн гэжэ һанагдана:

Үглөөнэй 3—5 часта—үглөөнэй эртын адуулга;

5—7 часуудта—түрүүшын һаалга;

7—12 часуудта—уһалалга, адуулга, уһалалга;

12—16 часуудта—хоёрдохи һаалга үнеэдые зайлада оруулга, тэдэние амаруулга, нэмэлтэ тэжээл эдюулгэ, һү ехэтэй үнеэдые гурбадахяа һаалга;

16—19 часуудта—уһалалга, бэлшээлгэ;

19—21 часуудта—бүхы үнеэдэй үдэшын һаалга, нэмэлтэ тэжээл үгэлгэ;

21—23 часуудта—уһалалга, бэлшээлгэ;

23—3 часуудта—һүниин сагта байрадань үнеэдые амаруулга.

Ногоон конвейер үргэнөөр хэрэглэдэг, үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлэн һаадаг болоһоной ашаар манай һаалишад һү һаалгаяа горьтойхоноор дээшэлүүлхэ байна.

А. Капустин, Кабанскын аймагай Темлюйскэ МТС-эй главна агроном,
А. Хамаганов, Темлюйскэ МТС-эй главна зоотехник.

СССР-эй Правительственна делегациин Белградта ошоод байлга

БЕЛГРАД, майн 27. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн ба КПСС-эй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущев (делегацие толгойлогшо), СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоян, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ Комиссиин түрүүлэгшэ, КПСС-эй ЦК-гэй гэшүүн ба «Правда» газетын главна редактор Д. Т. Шепилов, СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй министрын нэгэдэхи орлогшо А. А. Громыко ба СССР-эй Гадаадын Худалдаа Наймаанай министрын орлогшо П. Н. Кумыкин гэгшэдһээ бүридэһэн СССР-эй Правительственна делегаци Белград шадарай Авала гэжэ хада дээрэ хүдөөлүүлэгдэһэн танигдаагүй солдадай хүүр дээрэ энэ үглөөгүүр венок табяа. «Эхэ оронойнгоо бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлдэ наһа бараһан югославска армиин сэрэгшэдтэ Советскэ Союзай Правительственна делегациһаа» гэжэ венок дээрэнь бэшэгдэнхэй.

Советскэ Правительственна делегацитай СССР-һээ Югославида байдаг посол В. А. Вальков, Югославиһаа СССР-тэ байдаг посол Д. Видич ябалсаа.

Памятнигай дэргэдэ хүндэтэ харуул табигдаһан байгаа. Мүн советскэ ба югославска гүрэнэй гимнүүд наадагдаа.

Белградые сүлөөлхын түлөө тэмсэлдэ наһа бараһан югославска ба советскэ сэрэгшэдэй кладбищида Советскэ Правительственна делегаци ошоһон байна. Наһа бараһан сэрэгшэдэй памятнигуудай дэргэдэ иимэ бэшэгтэй веногууд табигдаа:

«Фашистска булимтарагшадһаа югославска ахадүү арадые сүлөөлхын түлөө хамтын тэмсэлдэ наһа бараһан Советскэ Армиин баатарлиг сэрэгшэдтэ Советскэ Союзай Правительственна делегациһаа».

«Фашистска булимтарагшадһаа Эхэ ороноо сүлөөлхын түлөө тэмсэлдэ наһа бараһан Югославска Арадай Армиин баатарлиг сэрэгшэдтэ Советскэ Союзай Правительственна делегациһаа».

Венок табиха үедэнь СССР-эй Правительственна делегацитай СССР-һээ Югославида байдаг посол В. А. Вальков, Югославиһаа СССР-тэ байдаг посол Д. Видич ябалсаа. Наһа бараһан сэрэгшэдэй дурасхалда зорюулан Белградска гарнизоной сэрэгэй харуул нэгэ доро буу табижа салют үгөө.

Порт-Артурай районһоо советскэ сэрэгүүдые гаргалга тухай Хитадай хэблэл иигэжэ бэшэнэ

ПЕКИН, майн 27. (ТАСС). Хитадай газетэнүүд хадаа Порт-Артур гэжэ далайн-сэрэгэй базын районһоо советскэ сэрэгэй частьнуудые гаргалгын дүүрэһэн тухай мэдээсэхэ зуураа, Советскэ Армиин частьнуудые Порт-Артурай ба Дальниин хүн зоной ехэ халуунаар үдэшэһэн тухай олон тоото мэдээсэлнүүдые толилно.

«Гуньжэньжибао» газетэ мүнөөдэрэйнгөө түрүү бэшэг соо иигэжэ тэмдэглэнэ. Хитад ба советскэ арадуудай нягта хани барисаанинь хоёр ороной нэгэн адли интересүүдтэй байлгада, тэгшэ эрхын, бэе бэедээ ашатай туһатай байлгын, суверенитет ба территориальна бүрин бүтэн байлгые хүндэлэлсэлгын ёһонуудта үндэһэлнэ. Бэе бэеэ хүсэд һайнаар хүндэлэлсэдэг, оролдолго гаргадаг ба туһаламжа үзүүлэлсэдэг хани барисаан хэтэ мүнхын ба эбдэршэгүй байха зуураа, үдэрһөө үдэртэ улам бэхижэхэ байна.

„Принцесса Кашмира“ гэжэ индийскэ самолёдой гэмтэн унаһые мүрдэһэнэй дүнгүүд

ДЖАКАРТА, майн 27. (ТАСС). «Принцесса Кашмира» гэжэ индийскэ самолёдой гэмтэн унахада, Гонконг дээгүүр гаран, Бандунгска конференцидэ КНР-һээ ба ДРВ-һээ ошожо ябаһан делегациин зарим хабаадагшад, тэрэшэлэн Хитадай ба бусад оронуудай хэдэ хэдэн журналистнууд наһа бараһаниинь мэдээжэ. Самолёдой яагаад гэмтэн унаһые шалгаһан правительственна комиссиин элидхэлые индонезийскэ бүхы газетэнүүд мүнөөдэр хуряангыгаар тунхаглаһан байна. Самолёдой мөөрние байлгахын тулада баруун дали доронь хэгдэһэн паз соо хабшуулагдаһан минын тэһэрһэн дээрэһээнь самолёт гэмтэн унаа гэжэ комисси тодоруулаа. Тэһэрэлгэһээ уламжалан гал түймэр боложо тэрэние унтаргааха аргагүй байшоо.

Элидхэл соо иигэжэ заагдана. Гонконгһоо ниидэн гараха үедөө самолёт бүрин бүтэн, замдаа хүсэд хүрэхэ горючитай байһан юм.

Далайн оёорһоо абтаһан самолёдой түгдэрдэһэнүүдые шэнжэлэн үзэхэ үедэ, удаан сагай үнгэрһэн хойно тэһэрдэг минын часовой механизмын нугаран муудаһан, шатаһан ба жэбэрһэн 4 часть олдоһон байна.

Тиимэ болохолоороо мүрдэлгэ хэһэн комисси хадаа Азиин ба Африкын оронуудай Бандунгда болоһон конференциин хүдэлмэридэ һаад ушаруулхые һэдэһэн этэгээдүүдэй зүгһөө хэгдэһэн һүйдхэлгын гай тодхороор «Принцесса Кашмира» самолёт гэмтэн унаа гэжэ элидхэл соогоо тодоруулан элирүүлээ. Самолёдой гэмтэн уналга американо-чанкайшистска агентнуудай Гонконгдо хэһэн хорото хэрэг болоно гэжэ зааһан КНР-эй МИД-эй апрелиин 12-ой мэдүүлгые энээнтэй дашарамдуулан газетэнүүд һануулна.

ЛОНДОН, майн 27. (ТАСС). Рейтер агентствын Гонконгһоо мэдээсэһэнэй ёһоор Гонконгско засагаархидай түлөөлэгшэд мүнөөдэр иигэжэ мэдүүлээ. «Принцесса Кашмира» самолёдые гэмтээһэн мина, самолёдой Гонконгдо байхадань, тэрээн соо хэгдэһэн байгаа гэжэ тоолохо бүхы үндэһэ баримта бии байна.

Хүүгэдые хамгаалха уласхоорондын үдэрые тэмдэглэхэ бэлэдхэл Ливанска эхэнэрнүүд хэжэ байна

БЕЙРУТ, майн 27. (ТАСС). Хүүгэдые хамгаалха уласхоорондын үдэрэй (июниин 1) ойртожо байһантай дашарамдуулан эхэнэрнүүдэй эрхэ хамгаалха ливанска комитет хандалга толилоо. Тэрээн соонь иигэжэ онсо тэмдэглэгдэнэ. Ливанай эхэнэрнүүд хадаа шэнэ дайе зайсуулхын түлөө тэмсэхэ зуураа, турецко-иракска ба сэрэгэй бусад пактнуудые эдэбхитэйгээр эсэргүүсэн буруушаана. Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Хандалгада гар табилгада шударгыгаар хабаадалсана.

Комитет хадаа хүүгэдые хамгаалха зорилгоор, энэ оной июньдэ зарлагдахаа байһан эхэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгрессые өөрынгөө хандалга соо һайшааһан байна.

«Июниин 1 хадаа шэнэ дайнай аюулһаа өөһэдынгөө хүүгэдые хамгаалхаар манай хүсэд шиидэнги байһые элишэлэн мэдүүлхэ үдэр болог лэ» гэжэ хандалгын түгэсхэлдэ хэлэгдэнэ.

Атомна зэбсэг хорихын түлөө

РИМ, майн 27. (ТАСС). Валле Д'Аостын (Хойто Итали) областной совет хадаа атомна ба водородно зэбсэг хэрэглэлгые эрид буруушааһан, мүн энэ зэбсэгэй бии бүхы запасые усадхаха тухай уласхоорондын хэлсээ баталхые, тэрэшэлэн атомна энергиие имагтал амгалан ажалда хэрэглэхые эриһэн резолюци нэгэн дуугаар һайшаагаа.

Лисынмановецуудай сэрэгэй бэлэдхэл хэхын тулада США мүнгэ зөөри үгэнэ

НЬЮ-ЙОРК, майн 14. (ТАСС). Юнайтед Пресс агентствын мэдээсэл дээрэһээ хаража үзэхэдэ, США-гэй правительство хадаа лисынмановецуудта сэрэгэй туһаламжа үзүүлгые мүнөө жэлдэ бүри ехэ болгохо байна.

Американска конгрессэ президент Эйзенхауэрэй һайшаан зууршалһанай ёһоор, лисынмановска бүлэгүүд сэрэгэй бэлэдхэл хэхын тулада США-һаа мүнөө жэлдэ 710 миллион доллар абаха байна. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 10 миллион доллоор ехэ юм.

Улан-Удын механизированнэ шал[...] заводой үргэн хэрэглэлэй товарнууд[...] үйлэдбэрилдэг цех нёдондо жэлһээ хой[...]но 3 килограммай багтаамжатай ша[...] амһарта хэжэ эхилээ. Энэ цех үйлэдб[...]ринигөө даалгабарние һара бүри үлүүл[...] дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: цехын эрхим хүдэлмэришэн Виктор Соловьев тиимэ амһарта хайрсаглахаһаа түрүүн оройжо байн[...]. Нүхэр Соловьев халаанайнгаа даалгабарие ходоодо 120—125 процент дүүр[...]гэнэ. **А. Мантаевай фот[...]**

Бестужевай дурасхалда

Сэлэнгын аймагай колхозуудта б[...] МТС-үүдтэ Н. А. Бестужевай аж[...] байдал, нийтын ажал ябуулга тух[...] хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэ. Лен[...]нэй нэрэмжэтэ колхозой партий[...] организациин агитаторнууд гүүр[...] отарануудаар Бестужевай ажа[...] ябуулга тухай хөөрэлдөө хэнэ. Ма[...]шад Бестужев тухай хөөрэлдөөнү[...]дые ехээр һонирхон шагнана.

Сэлэнгын МТС-эй тракторна бр[...]гаданuудта иимэрхүү хөөрэлдөөнү[...] мүн лэ үнгэргэгдөө. Газетын ба жу[...]налай материалнууд элбэгээр хэр[...]лэгдэнэ. Агитаторнууд Ангаров[...] Дамжина гэгшэд хөөрэлдөөнүүд[...] һонирхолтойгоор үнгэргэнэ.

Аймагай Культурын байшан[...] Бестужевай үдэрнүүдтэ зорюулагд[...]һан суглаан болобо. Николай Але[...]сандрович Бестужевай ажабайд[...] ба ажаябуулга тухай элидхэл [...]лэнгын дунда һургуулиин директ[...] нүхэр Суетин хэһэн байна. А[...]магай культурын байшангай к[...]лектив Бестужевта зорюулагдаһ[...] концерт харуулба.

Аймагай нийтын организацин[...]дай түлөөлэгшэд Бестужевай х[...] дээрэ веногуудые табиба.

Б. Ширеторов, ма[...] корреспонде[...]

Һуралсалайнгаа хажуугаар...

Мухаршэбэрэй аймагай Сага[...] Шулуутайн долоон жэлэй һург[...]лиин ахалагша классуудай һура[...]шад хэдэн удаа воскресенүүдые [...]хидхэжэ, 400 гаран кубометр түл[...] бэлдээд, һургуулиингаа хашаа[...] оруулһан байна. Энэ түлеэнинь е[...]хэ һуралсалай жэлдэ бардам хүрэ[...]

Гадна, һурагшад «Улаан Шулу[...]тай» колхоздо кукуруза тарилгада[...] ехэ туһаламжа үзүүлээ.

Д. Самбуев.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, заместителя редактора — 32-74, отв. секретаря —27-37, партийной жизни, сельского хозяйства— 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00467. Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР. Зак. № 2753.